

TRANSAKCIJE

TRANSAKCIJE

2

◆ ŠTA JE TRANSAKCIJA?

- Kolekcija operacija (čitanja i pisanja) koje želimo zajedno da obavimo nad bazom podataka u cilju obavljanja nekog posla definisanog na višem nivou (aplikativnom).

◆ TRANSAKCIJE U SQL-u

- Počinju sa BEGIN
- Završavaju se sa COMMIT ili ROLLBACK (ABORT)
  - Ako se završe sa COMMIT, baza ili sačuva sve promene ili radi ROLLBACK
  - Ako se završe sa ROLLBACK, sve promene se odbacuju i podaci se vraćaju u prvobitno stanje

SVOJSTVA TRANSAKCIJA

◆ KOJA SVOJSTVA TRANSAKCIJA TREBA DA POSEDUJE?

- A - Atomičnost skupa operacija (Atomicity)
- C - Konzistentnost podataka (Consistency)
- I - Izolovanost operacija (Isolation)
- D - Izdržljivost podataka (Durability)

ATOMIČNOST

4

◆ ŠTA JE ATOMIČNOST?

- Svojstvo koje garantuje da će se operacije u transakciji obaviti kao jedinstvena jedinica posla – sve ili ništa

◆ KOJA SU DVA MOGUĆA SCENARIJA?

- Sve operacije su se uspešno izvršile i urađen je COMMIT
- Neka od operacija se nije uspešno izvršila i urađen je ROLLBACK

◆ KAKO SE PRATI DA LI SU SVE OPERACIJE IZVRŠENE?

- Sve izmene se čuvaju u logovima kako bi se podaci mogli vratiti u prvobitno stanje
- Prave se posebne kopije originalnih stranica gde su podaci nalaze nad kojima transakcije obavljaju operacije

KONZISTENTNOST

5

◆ ŠTA JE KONZISTENTNOST?

- Svojstvo koje sa logičkog aspekta obezbeđuje da se baza posle izvršenja transakcije nalazi u konzistentnom stanju i da su prilikom operacija ispoštovana sva ograničenja (nullable, unique, foreign key constraint, ...)

IZOLOVANOST

6

◆ ŠTA JE IZOLOVANOST?

- Svojstvo koje omogućava da se svaka transakcija izvršava kao da je jedina, nezavisno od drugih transakcija

◆ DA LI SE SVAKA TRANSAKCIJA ZAISTA TAKO IZVRŠAVA?

- Ne, baze postižu konkurentnost tako što "žongliraju" operacijama različitih transakcija da izazovu takav efekat

◆ KAKO BAZE UPRAVLJAJU KONFLIKTIMA?

- Tako što ih izbegavaju :) (pesimistički pristup, ne dozvoljavaju da se uopšte dese - npr. 2PL)
- Tako što ih detektuju (optimistički pristup, prepostavljaju da će se retko destiti, pa kada se dese onda će ih rešavati - npr. MVCC)

SQL ANOMALIJE

7

◆ ŠTA PRESTAVLJAJU OVE ANOMALIJE?

- Greške koje mogu nastati kada se transakcije ne izvršavaju jedna po jedna, jedna za drugom

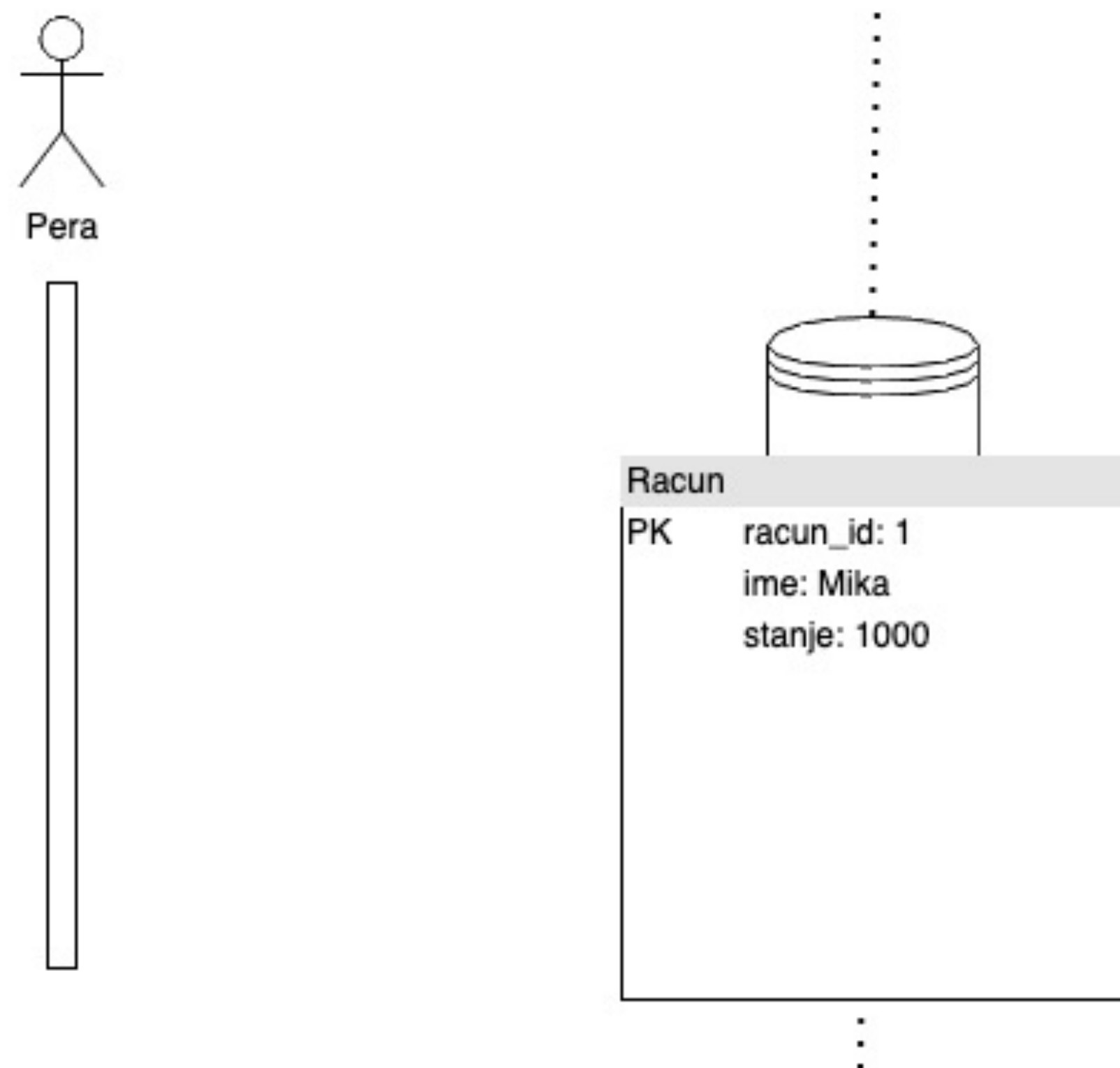
◆ KOJE ANOMALIJE POSTOJE?

- **Dirty reads¹**
- **Non-repeatable reads¹**
- **Phantom reads¹**
- Read skews
- Write skews
- Lost updates

¹SQL-92 standard <http://www.contrib.andrew.cmu.edu/~shadow/sql/sql1992.txt>

◆ ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

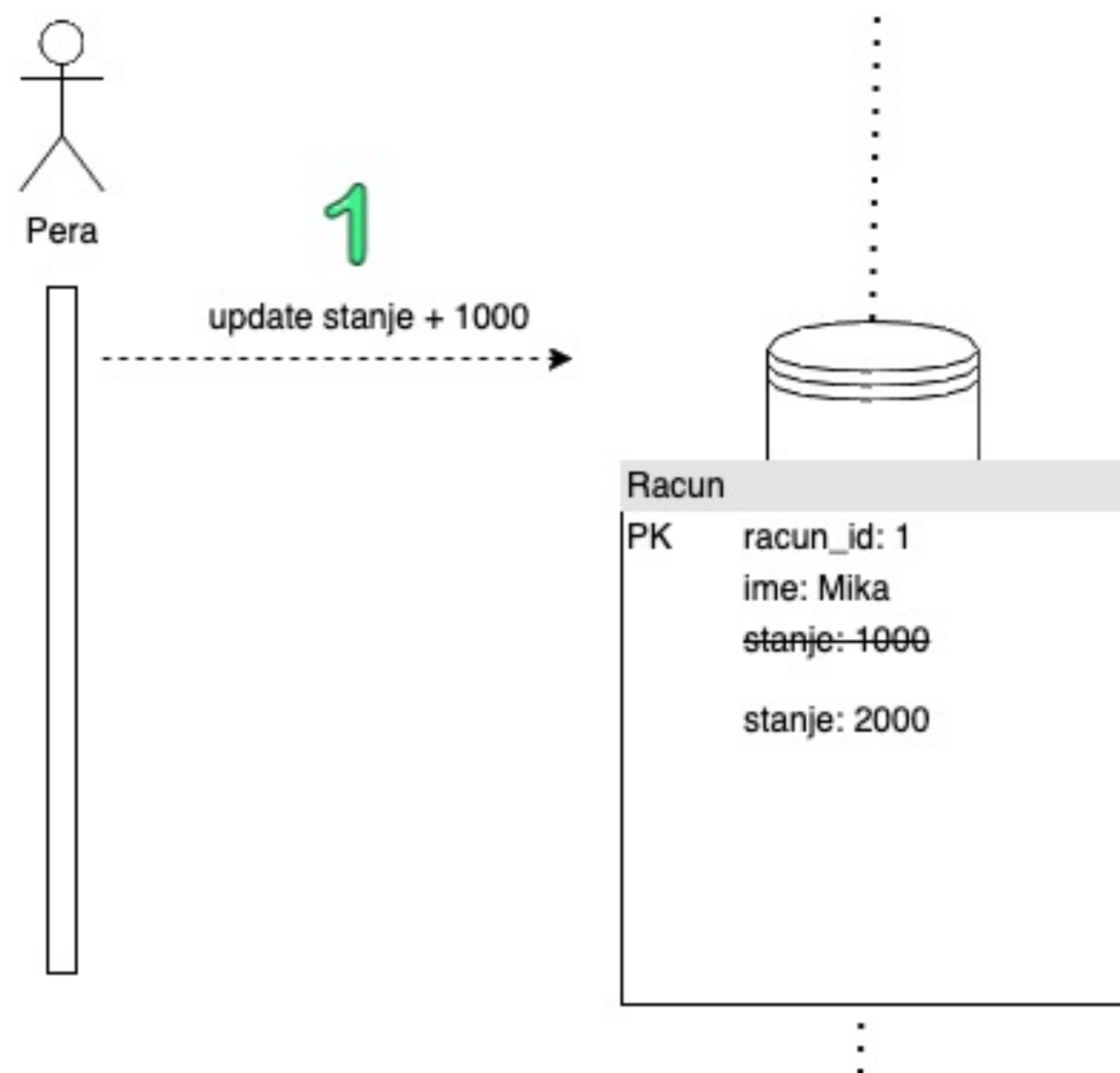
- Jedna transakcija čita nekomitovane modifikacije koju druga konkurentna transakcija napravi a na kraju odradi rollback

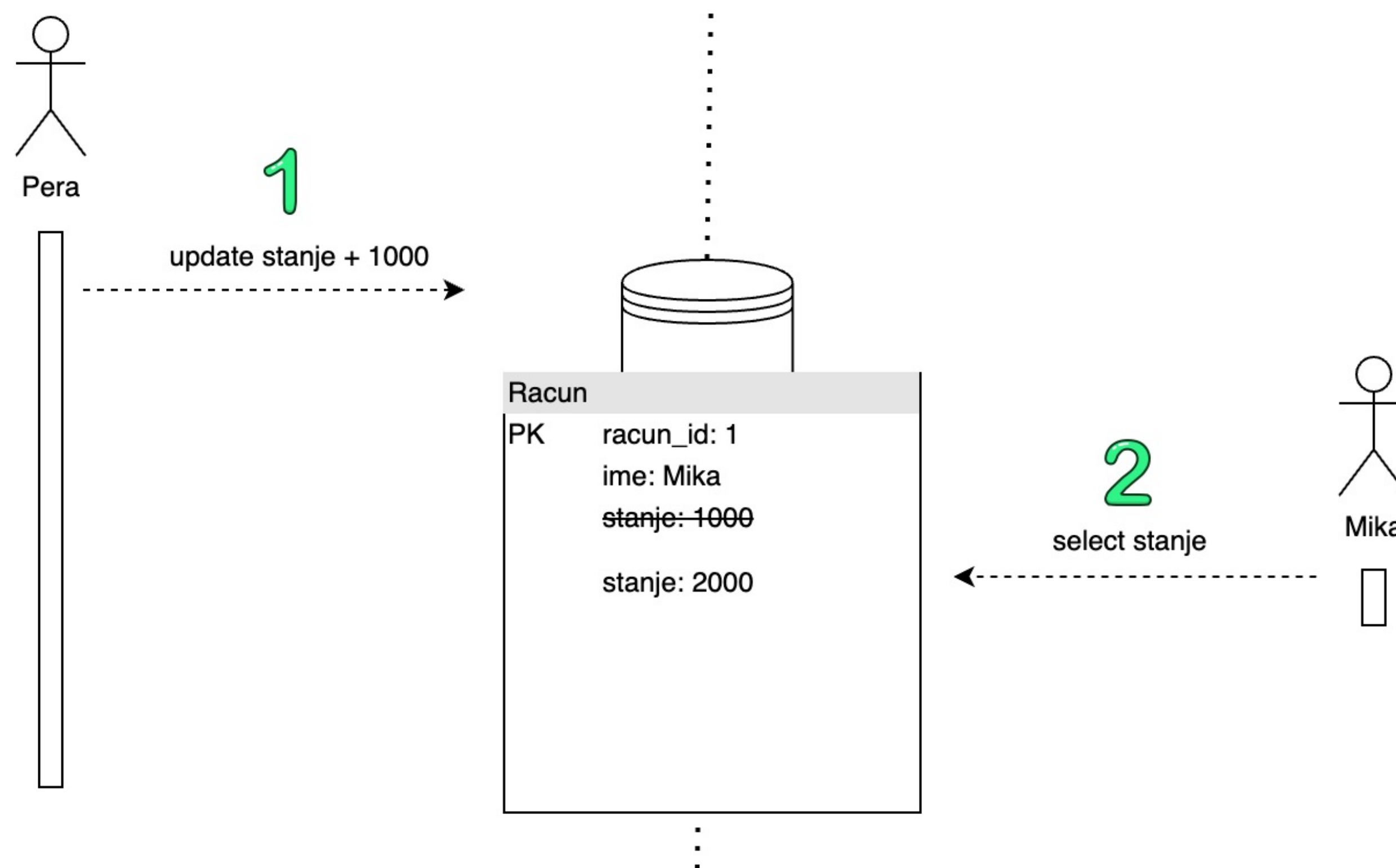
◆ ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Jedna transakcija čita nekomitovane modifikacije koju druga konkurentna transakcija napravi a na kraju odradi rollback

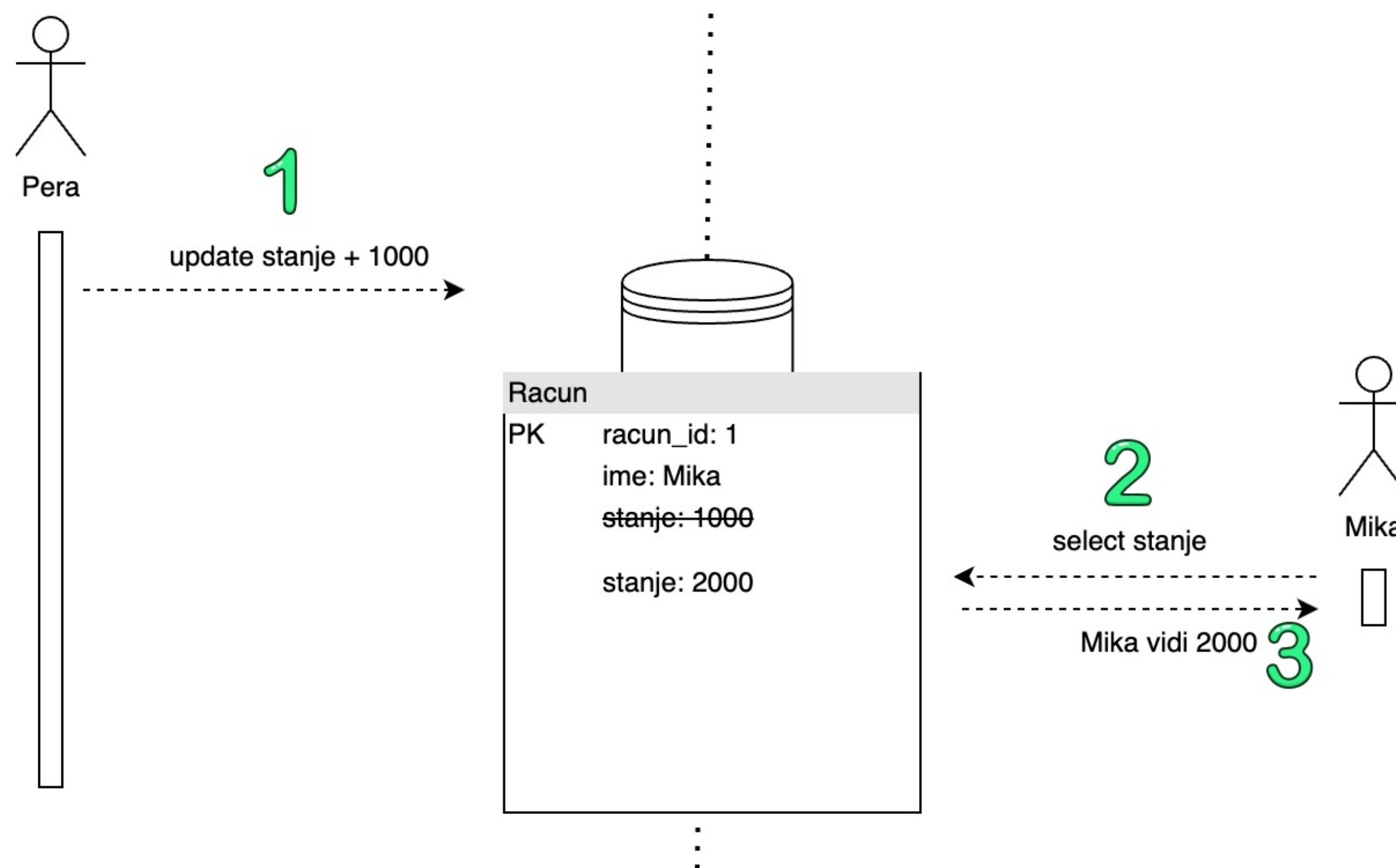
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Jedna transakcija čita nekomitovane modifikacije koju druga konkurentna transakcija napravi a na kraju odradi rollback

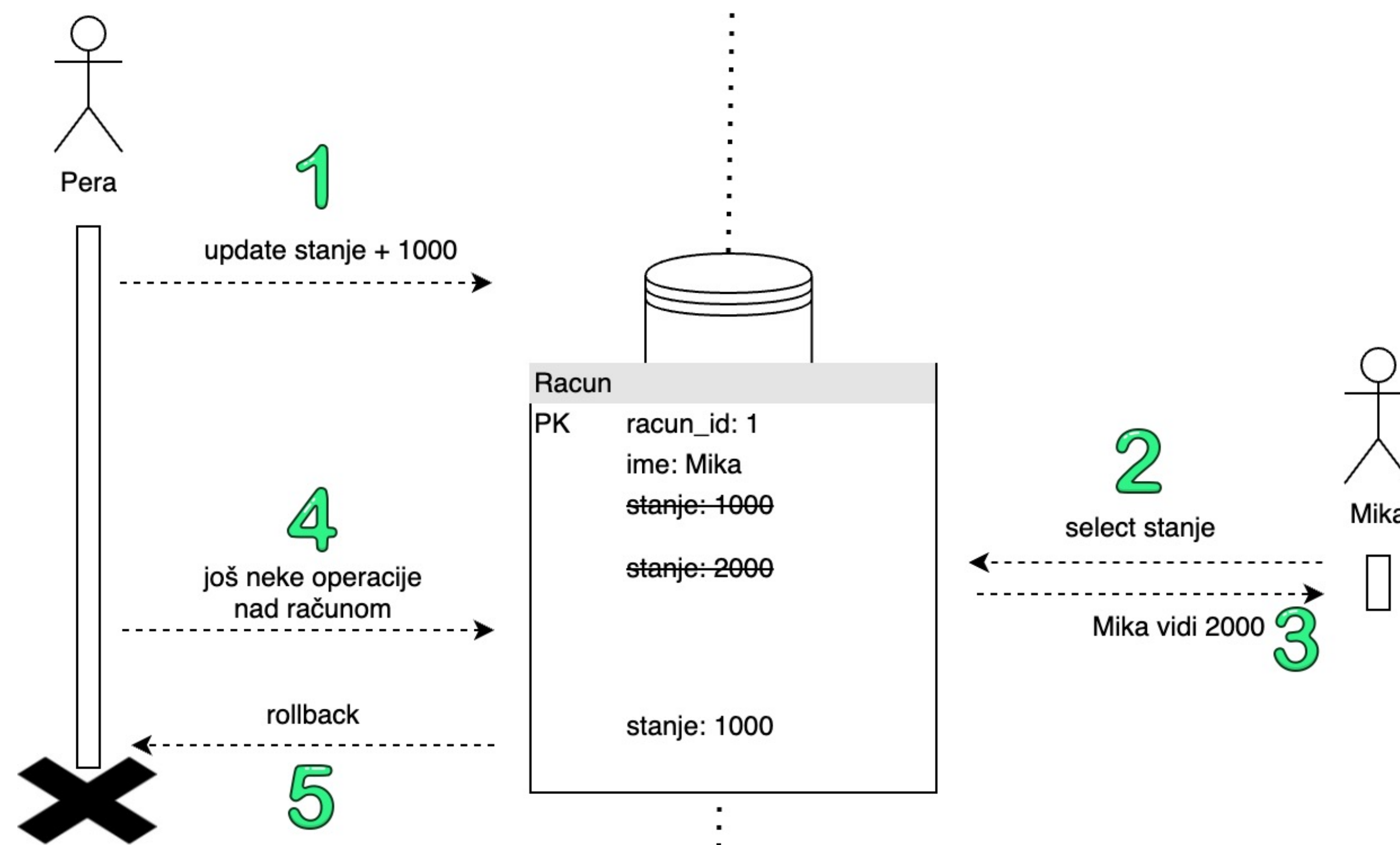
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Jedna transakcija čita nekomitovane modifikacije koju druga konkurentna transakcija napravi a na kraju odradi rollback

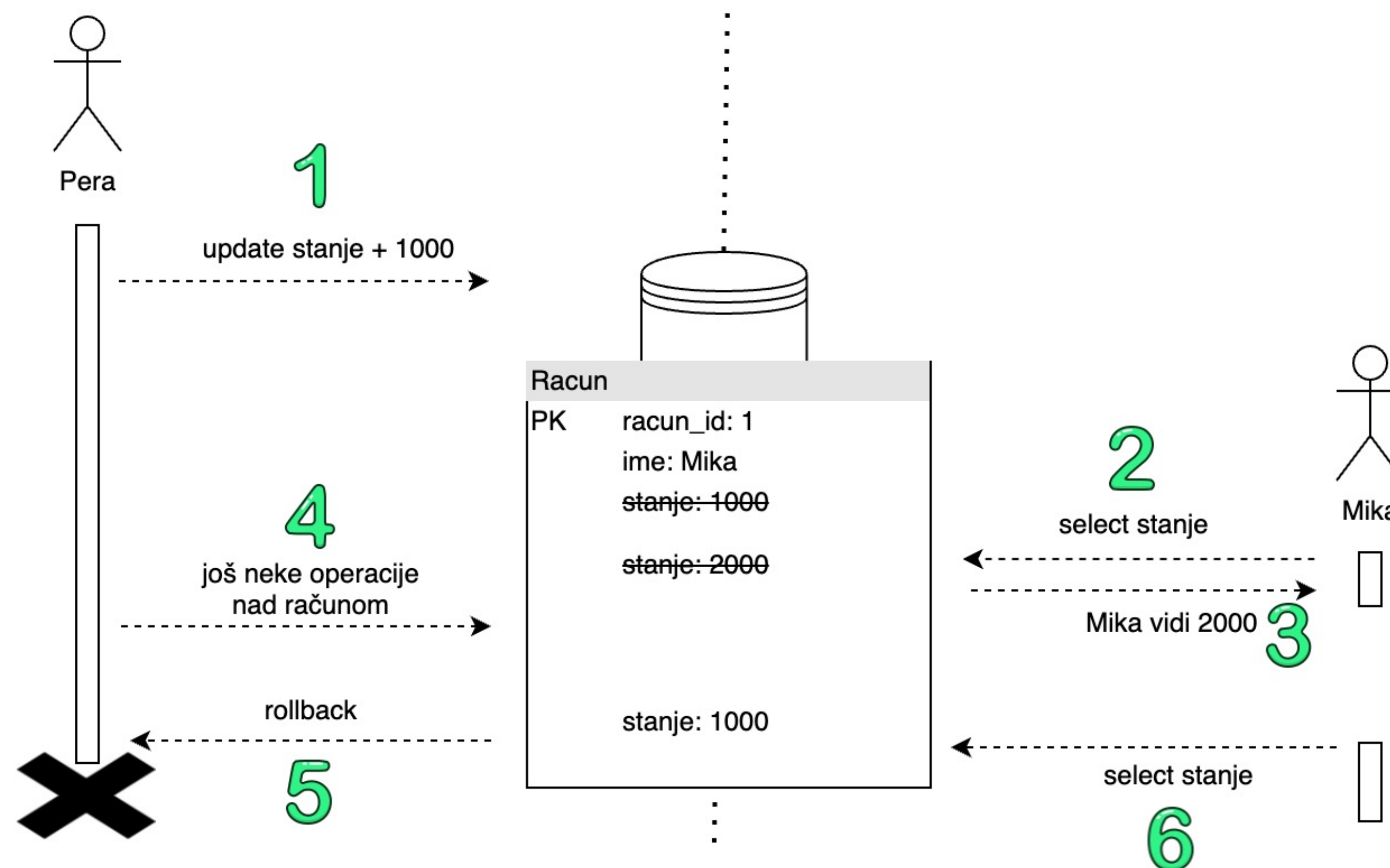
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Jedna transakcija čita nekomitovane modifikacije koju druga konkurentna transakcija napravi a na kraju odradi rollback

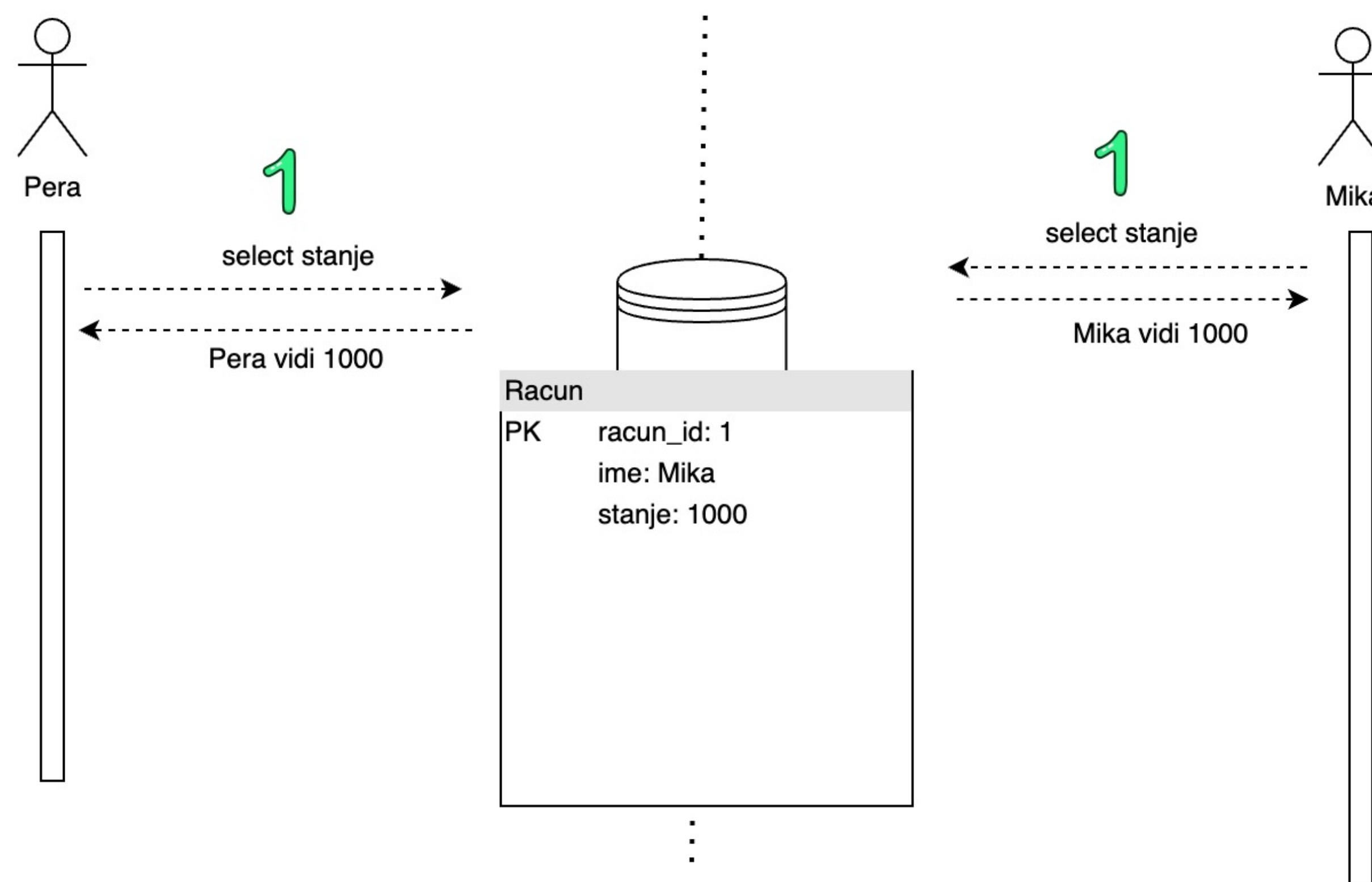
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Jedna transakcija čita nekomitovane modifikacije koju druga konkurentna transakcija napravi a na kraju odradi rollback

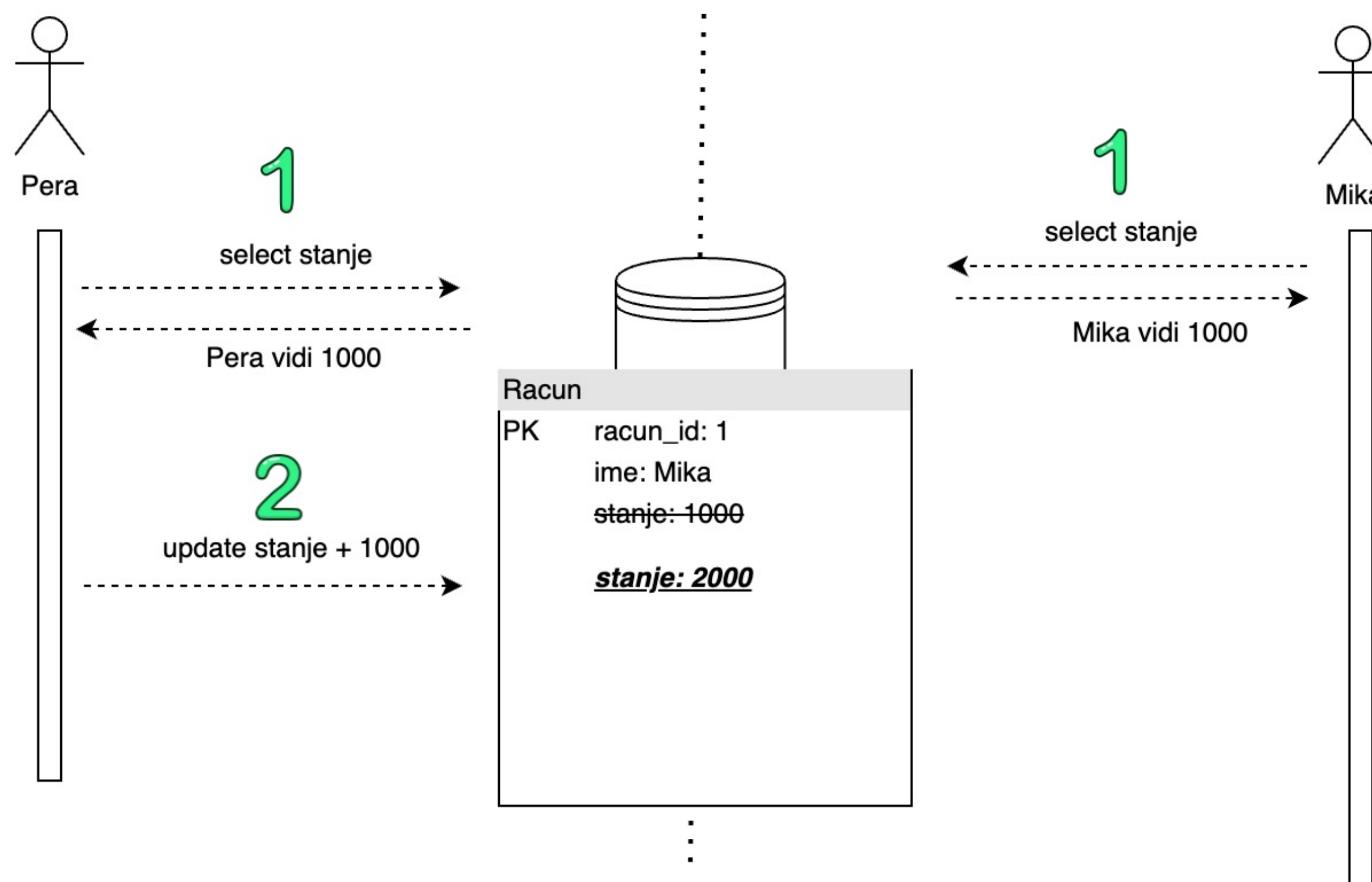
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Prva transakcija čita podatke koje druga konkurentna transakcija menja i radi commit. Prva transakcija ponovo čita podatke i vidi drugačiji rezultat

ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

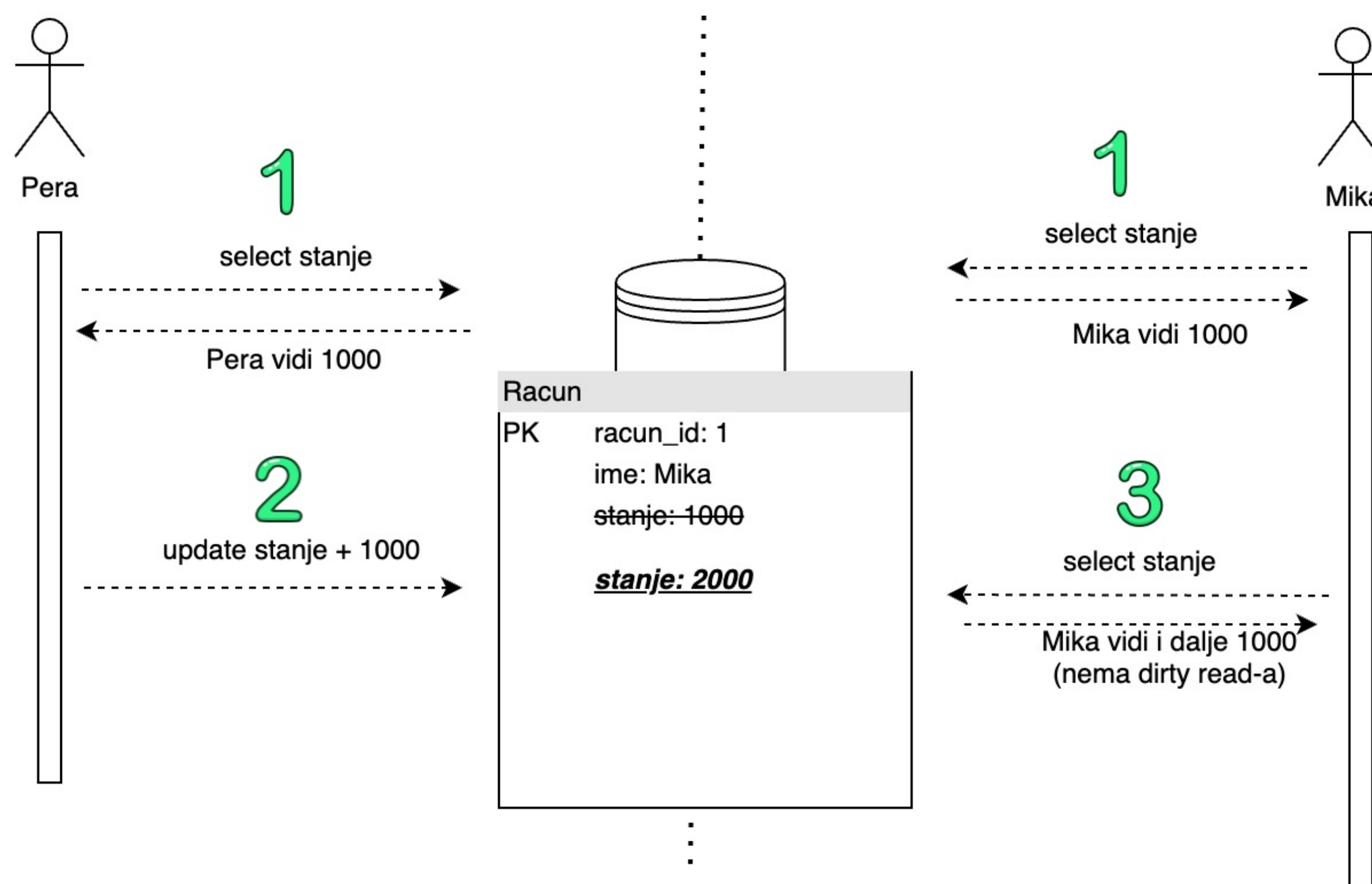
- Prva transakcija čita podatke koje druga konkurentna transakcija menja i radi commit. Prva transakcija ponovo čita podatke i vidi drugačiji rezultat

ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

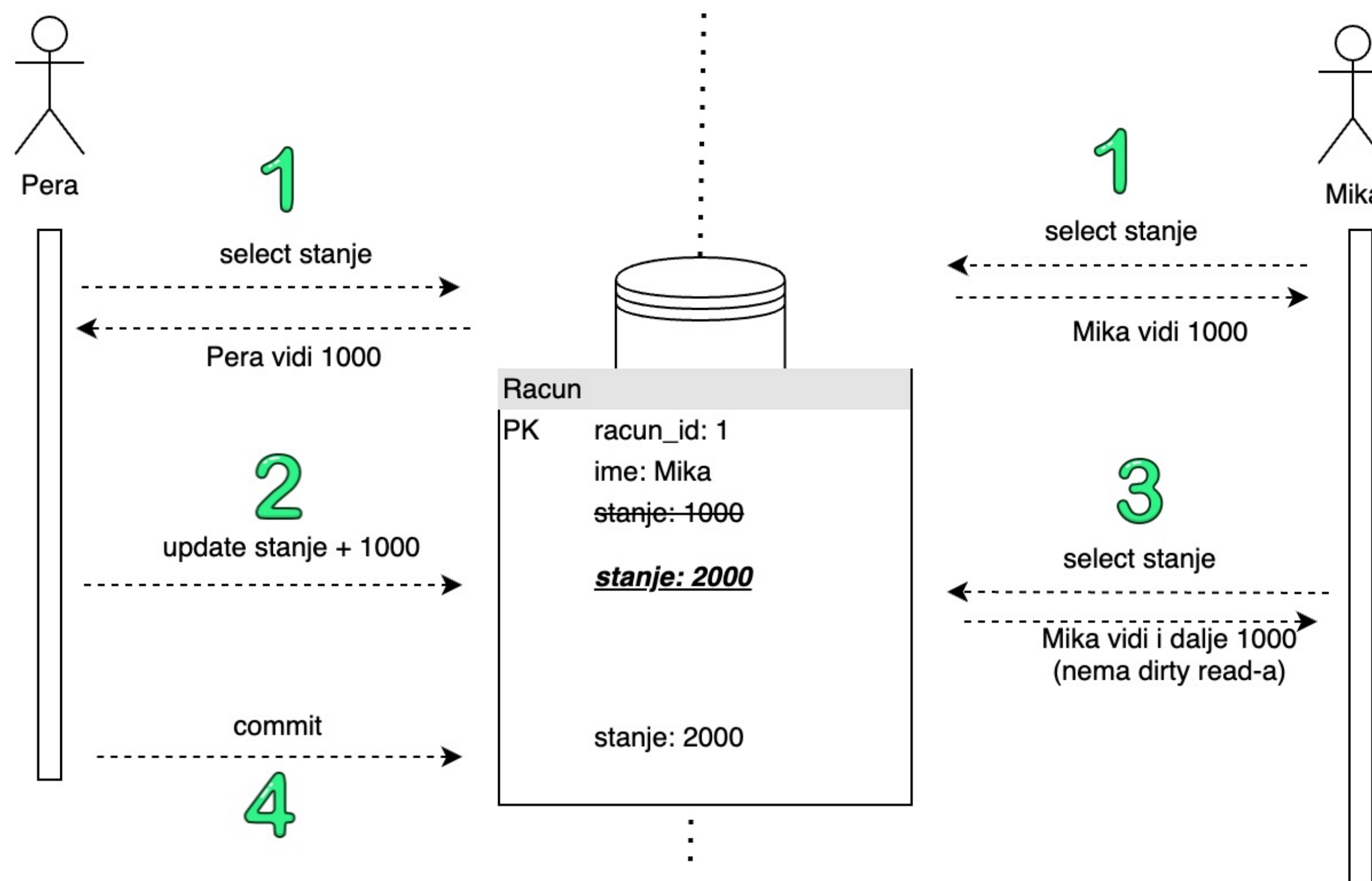
- Prva transakcija čita podatke koje druga konkurentna transakcija menja i radi commit. Prva transakcija ponovo čita podatke i vidi drugačiji rezultat

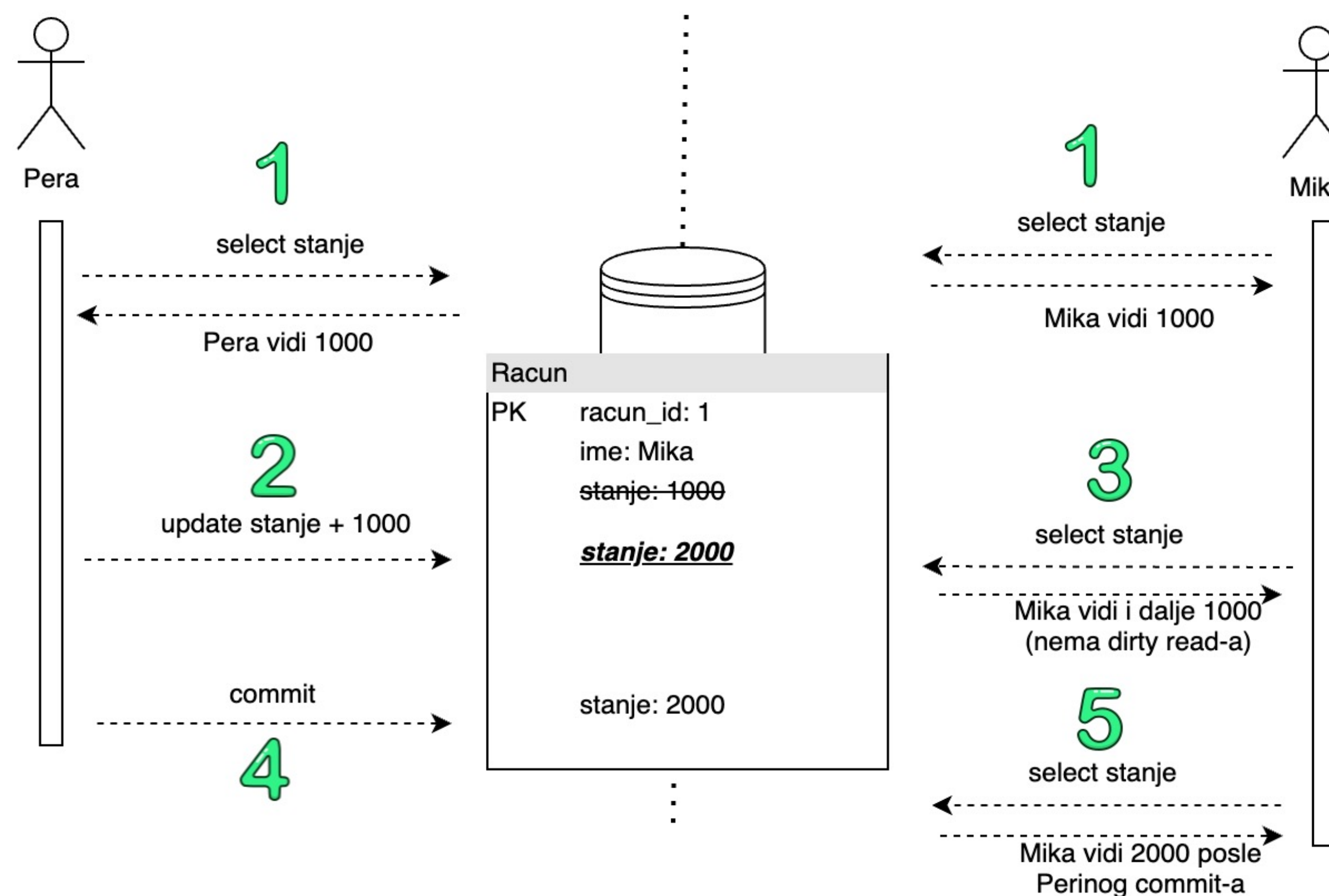
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Prva transakcija čita podatke koje druga konkurentna transakcija menja i radi commit. Prva transakcija ponovo čita podatke i vidi drugačiji rezultat

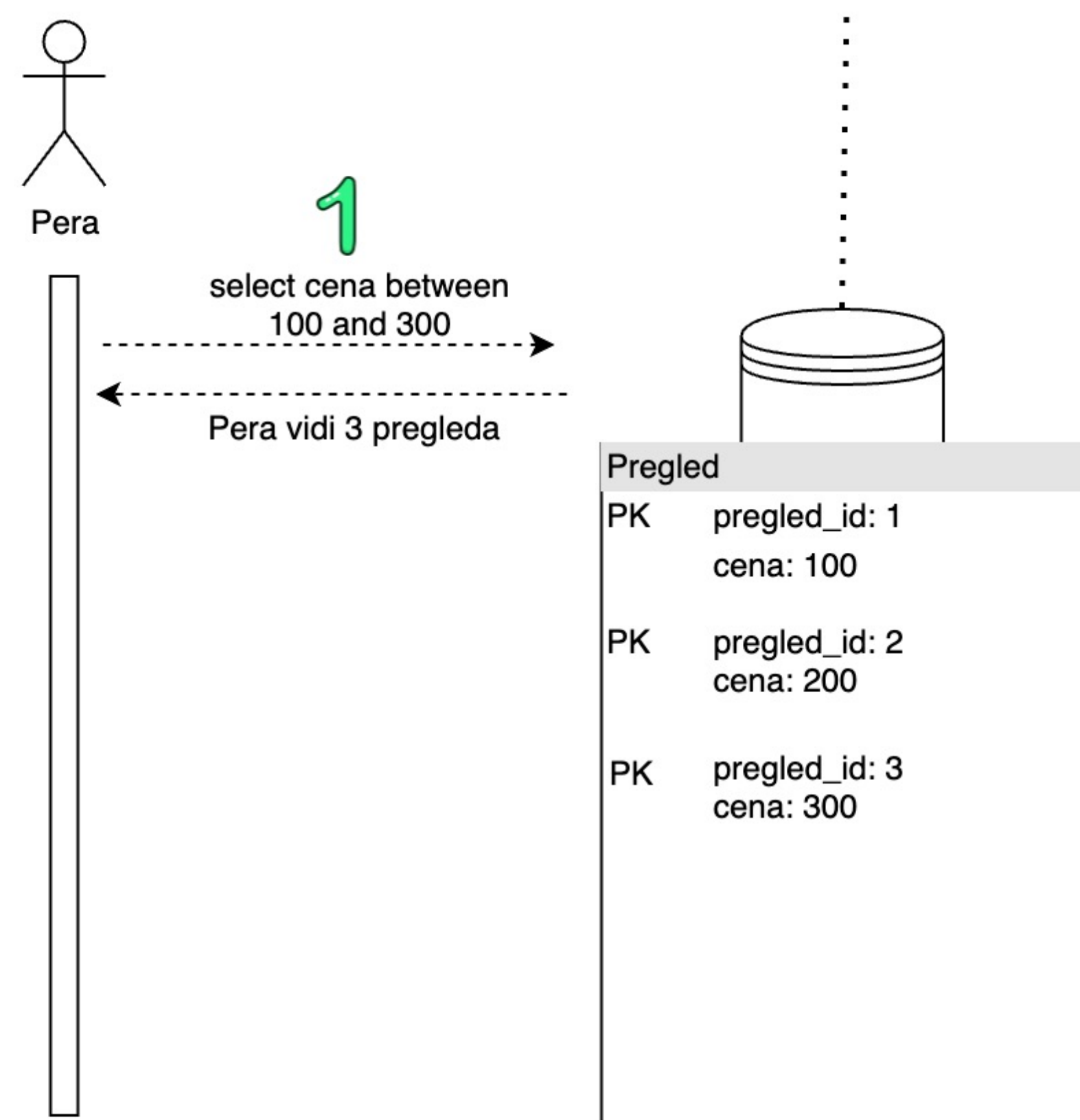
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Prva transakcija čita podatke koje druga konkurentna transakcija menja i radi commit. Prva transakcija ponovo čita podatke i vidi drugačiji rezultat

◆ ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

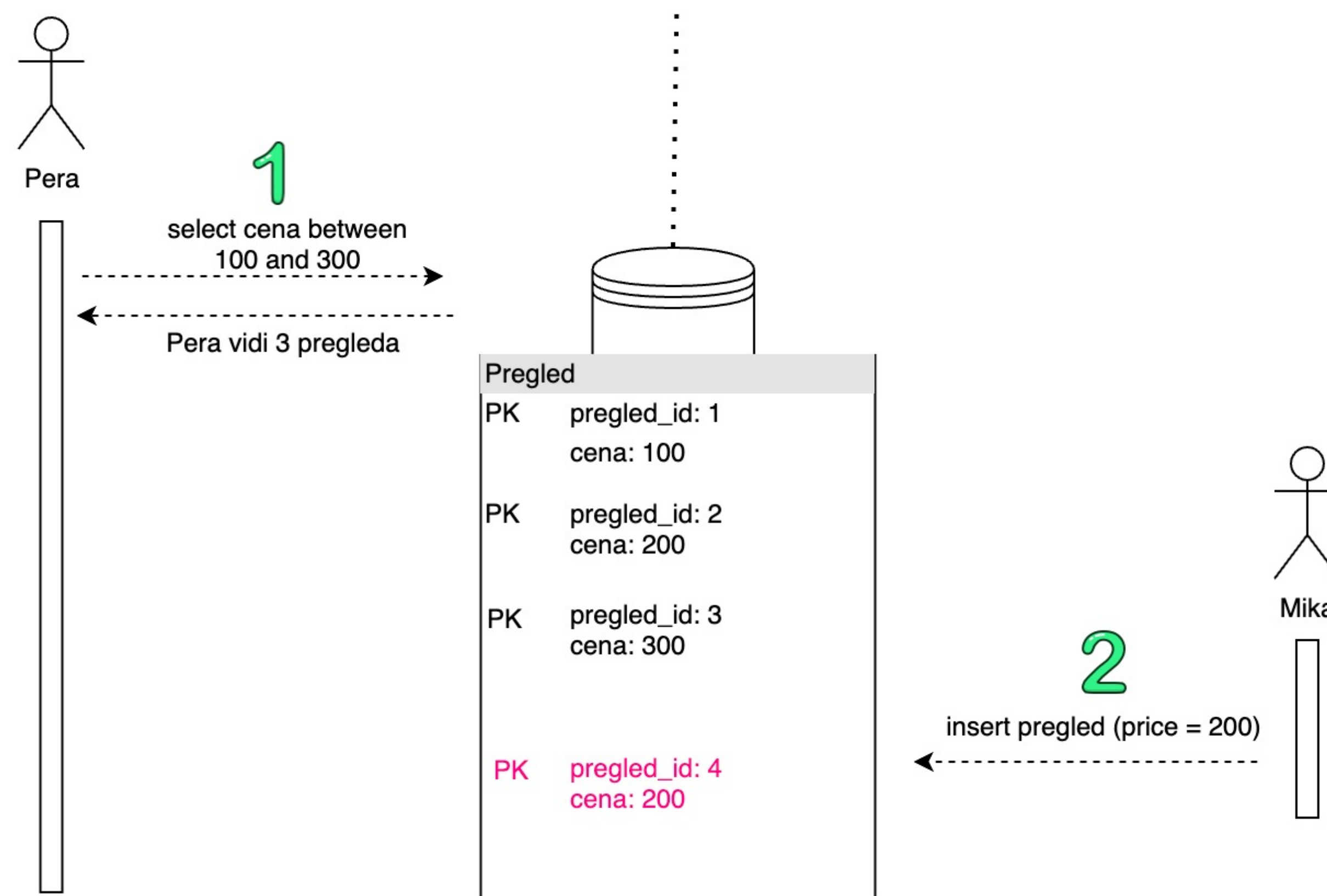
- Jedna transakcija čita torke iz nekog opsega, druga transakcija radi insert nove torke u isti opseg i radi commit. Prva transakcija ponovo čita torke iz istog opsega i vidi "fantomsku torku"

PHANTOM READS

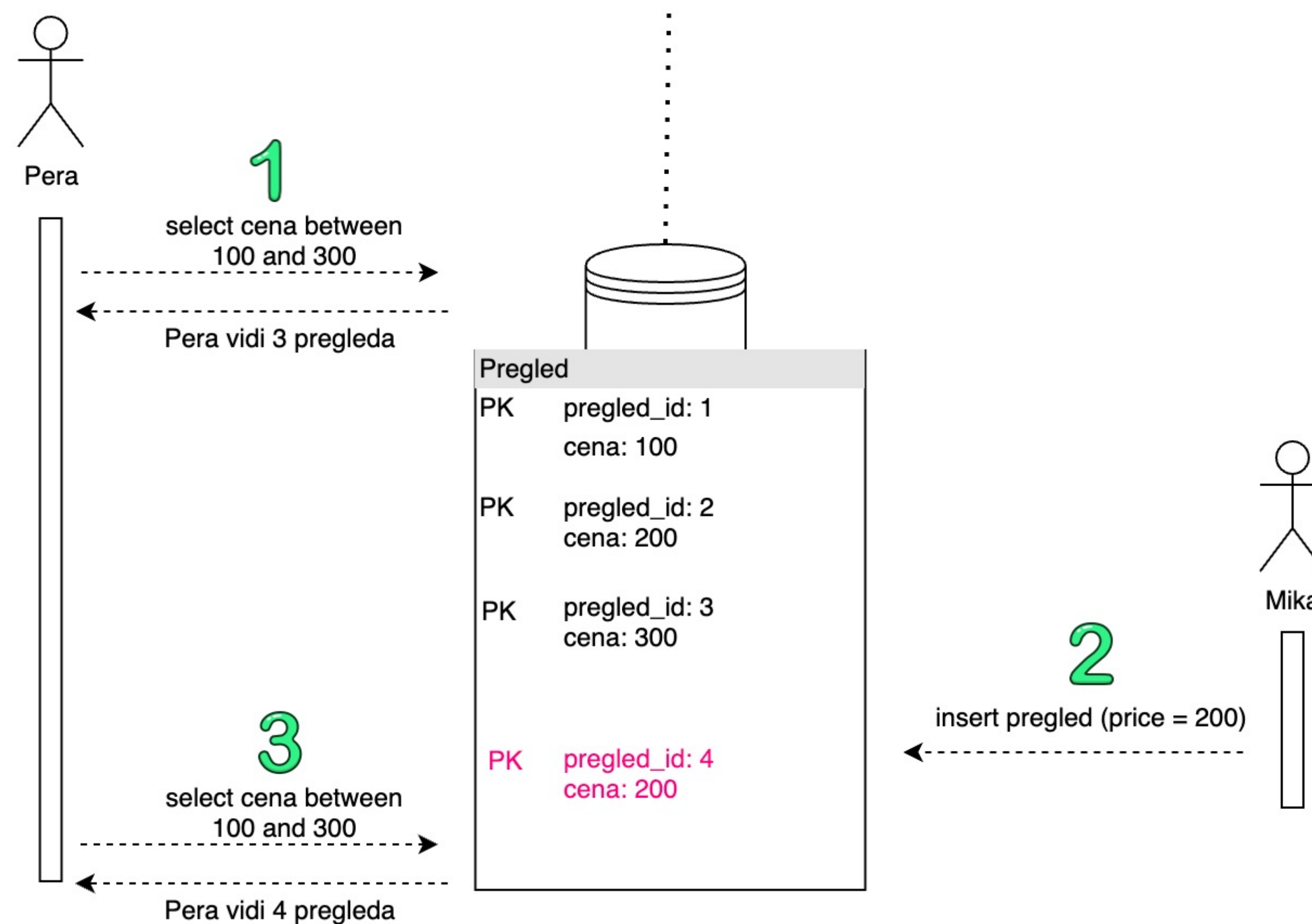
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Jedna transakcija čita torke iz nekog opsega, druga transakcija radi insert nove torke u isti opseg i radi commit. Prva transakcija ponovo čita torke iz istog opsega i vidi "fantomsku torku"

ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

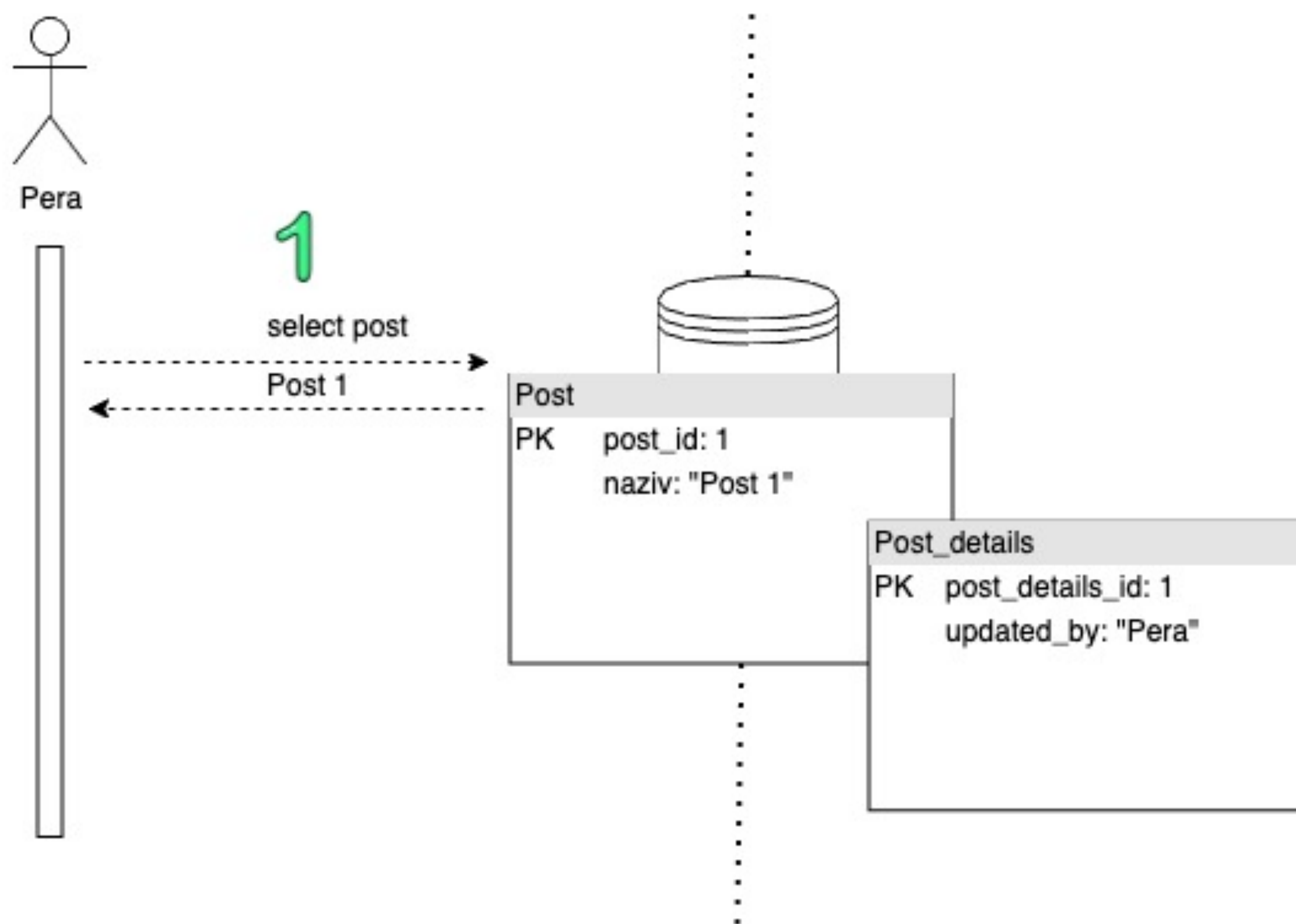
- Jedna transakcija čita torke iz nekog opsega, druga transakcija radi insert nove torke u isti opseg i radi commit. Prva transakcija ponovo čita torke iz istog opsega i vidi "fantomsku torku"

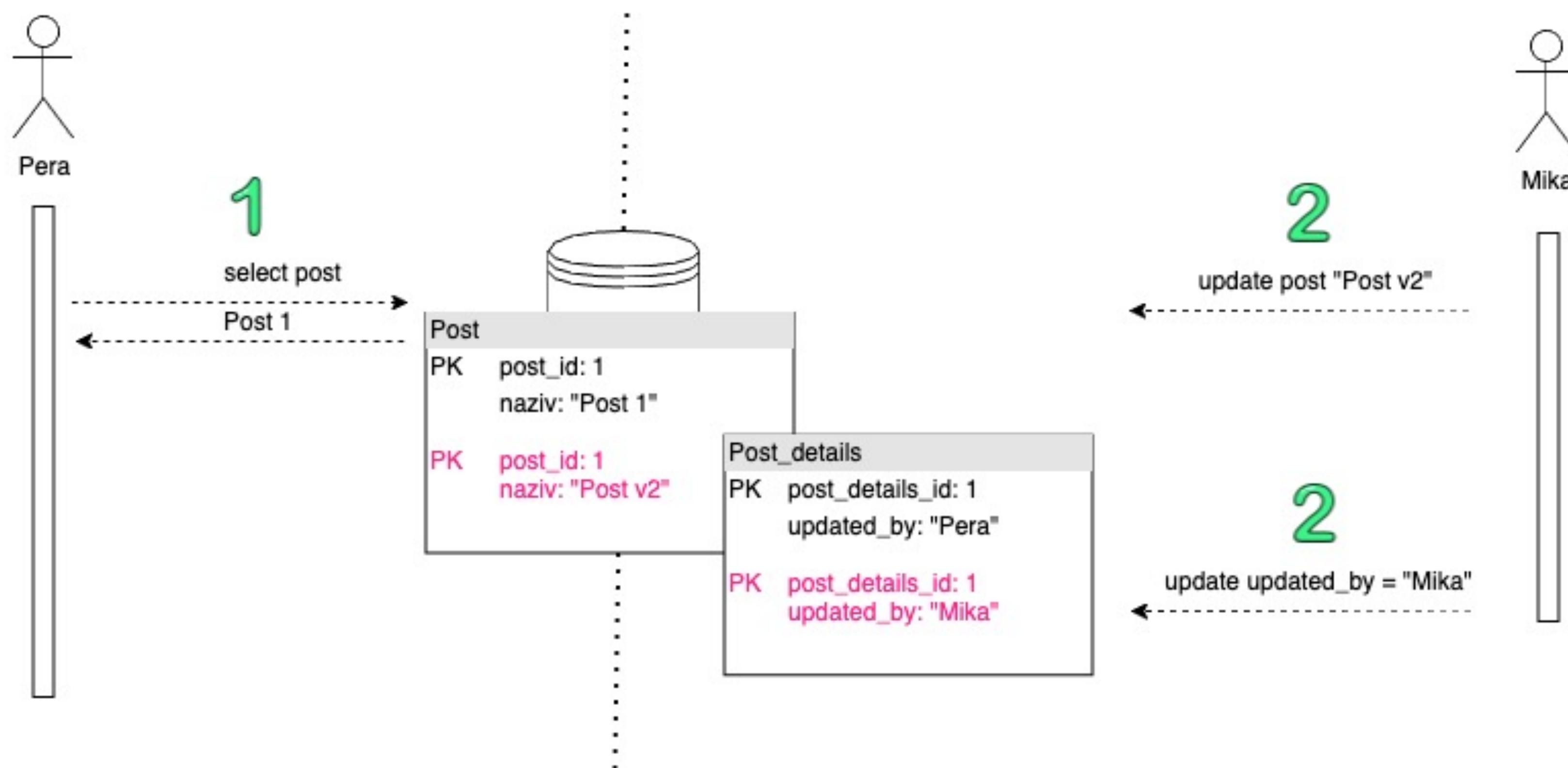
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Moraju biti uključene bar dve tabele u scenario. Prva transakcija čita iz prve tabele, druga transakcija ažurira obe tabele. Kada su obe tabele ažurirane, prva transakcija čita iz druge tabele na osnovu podatka iz prve tabele i vidi staru verziju podatka iz prve tabele i novu verziju podatka iz druge tabele.

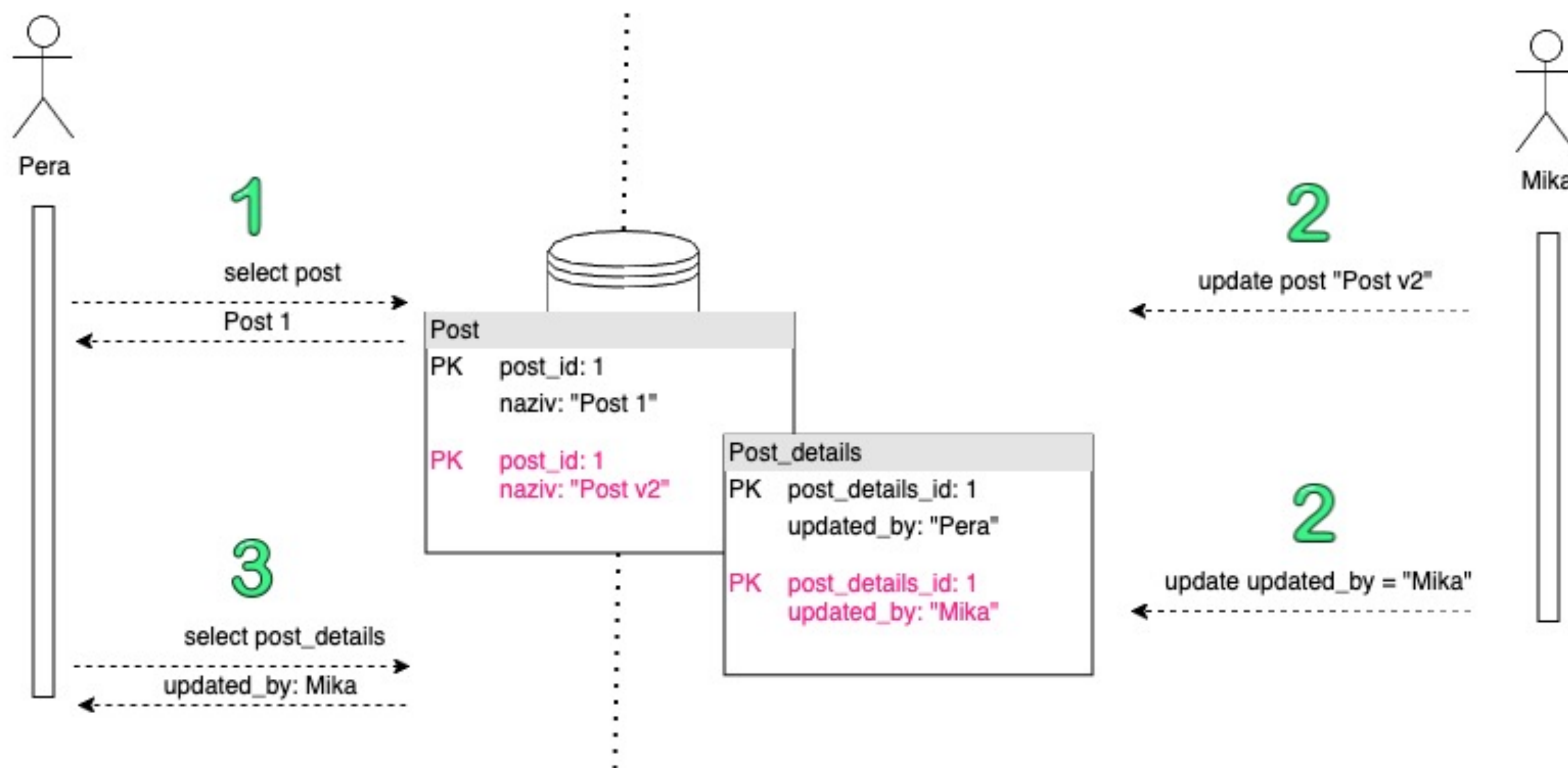
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Moraju biti uključene bar dve tabele u scenario. Prva transakcija čita iz prve tabele, druga transakcija ažurira obe tabele. Kada su obe tabele ažurirane, prva transakcija čita iz druge tabele na osnovu podatka iz prve tabele i vidi staru verziju podatka iz prve tabele i novu verziju podatka iz druge tabele.

ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

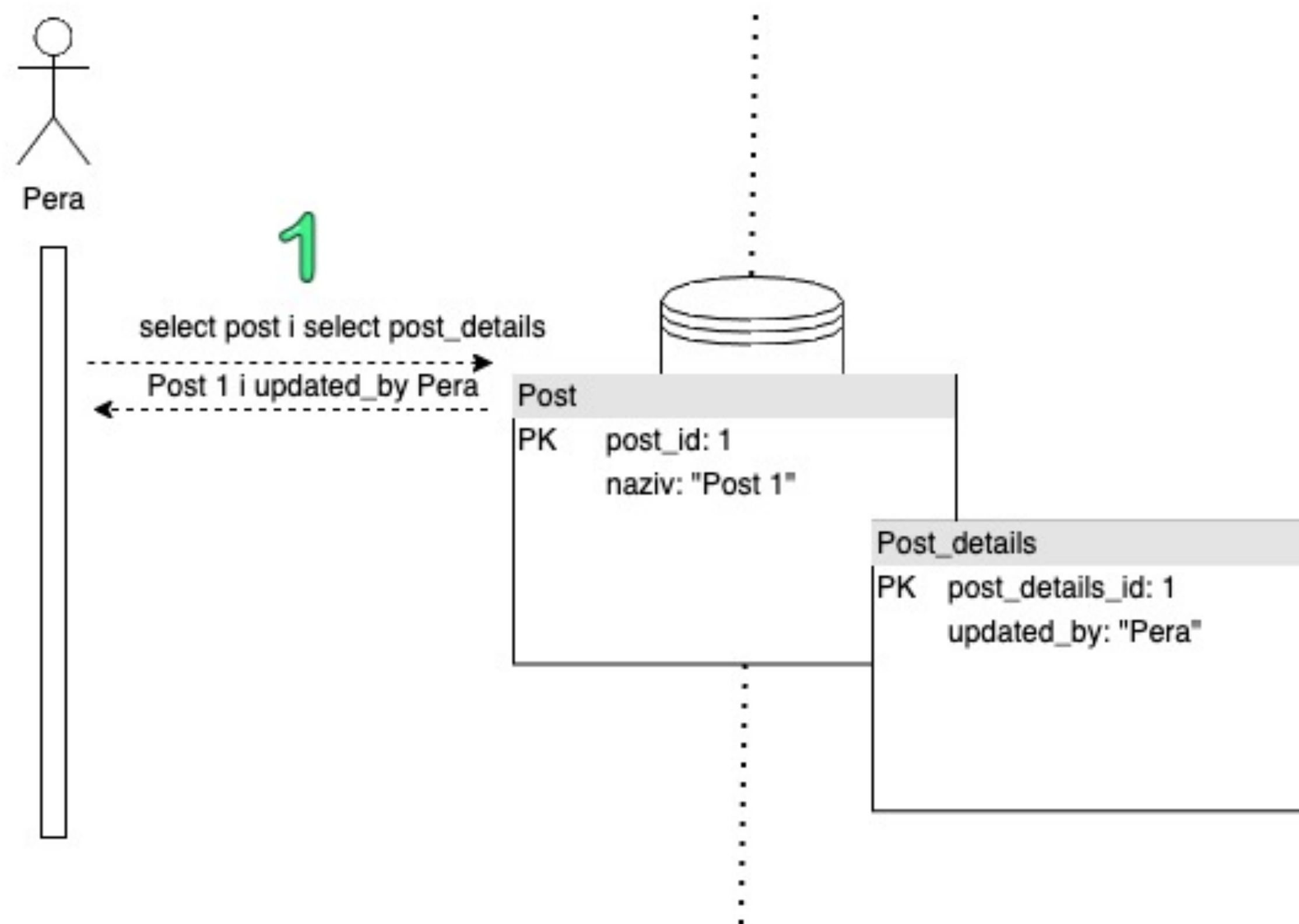
- Moraju biti uključene bar dve tabele u scenario. Prva transakcija čita iz prve tabele, druga transakcija ažurira obe tabele. Kada su obe tabele ažurirane, prva transakcija čita iz druge tabele na osnovu podatka iz prve tabele i vidi staru verziju podatka iz prve tabele i novu verziju podatka iz druge tabele.

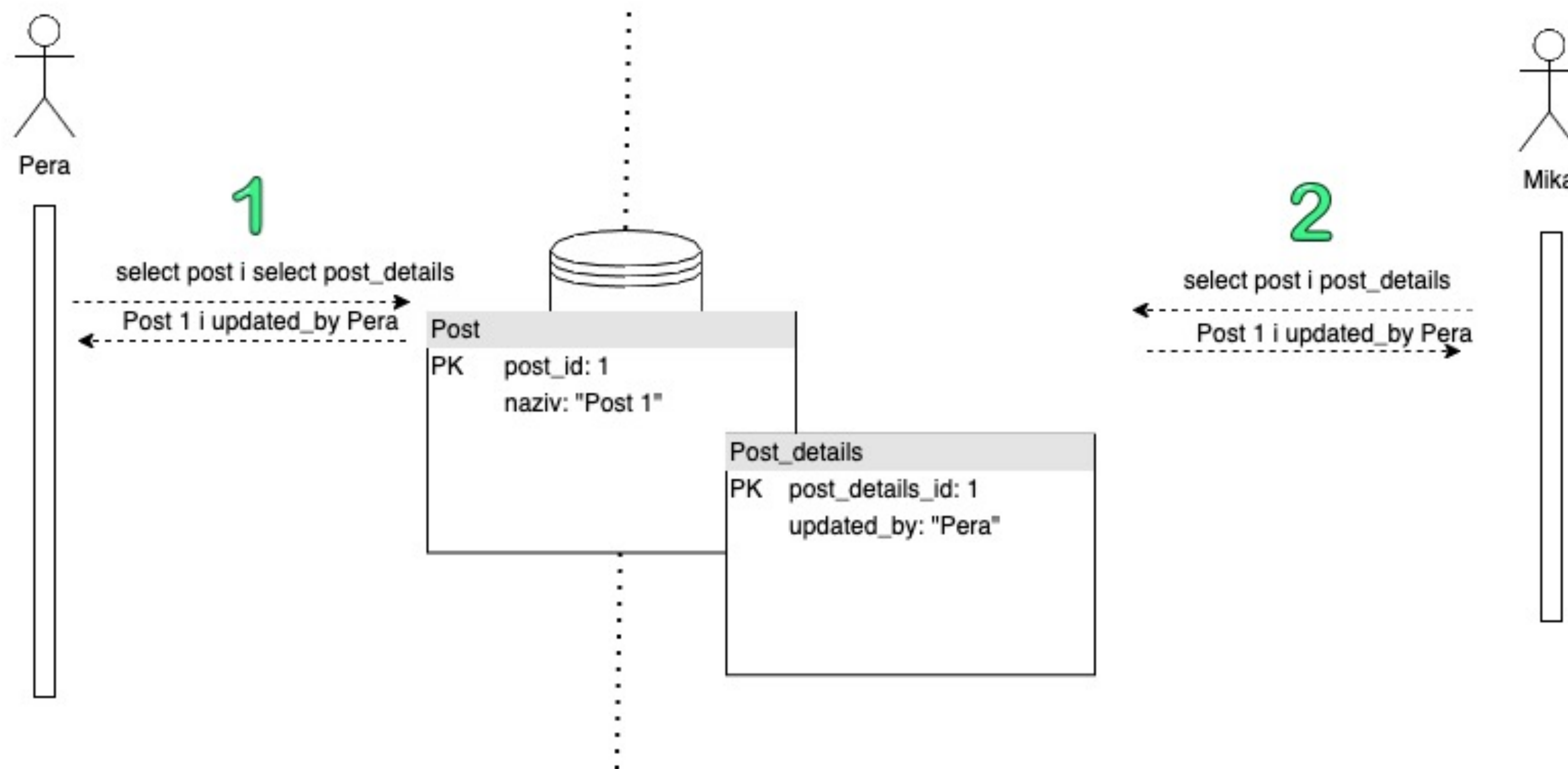
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Moraju biti uključene bar dve tabele u scenario. Obe transakcije čitaju iste podatke iz obe tabele, prva transakcija na osnovu očitanih podataka menja podatke u prvoj tabeli, druga transakcija menja podatke u drugoj tabeli.

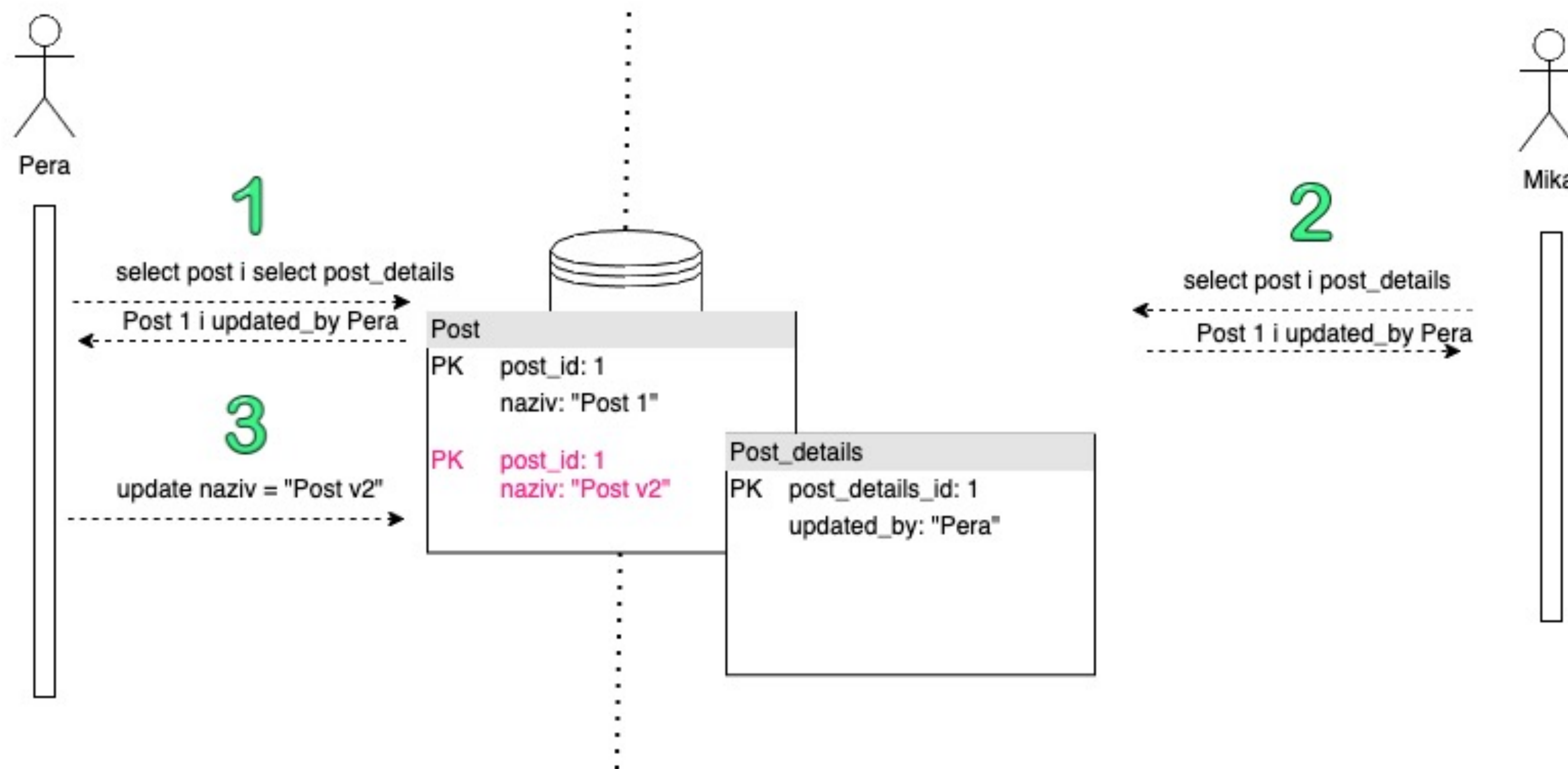
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Moraju biti uključene bar dve tabele u scenario. Obe transakcije čitaju iste podatke iz obe tabele, prva transakcija na osnovu očitanih podataka menja podatke u prvoj tabeli, druga transakcija menja podatke u drugoj tabeli.

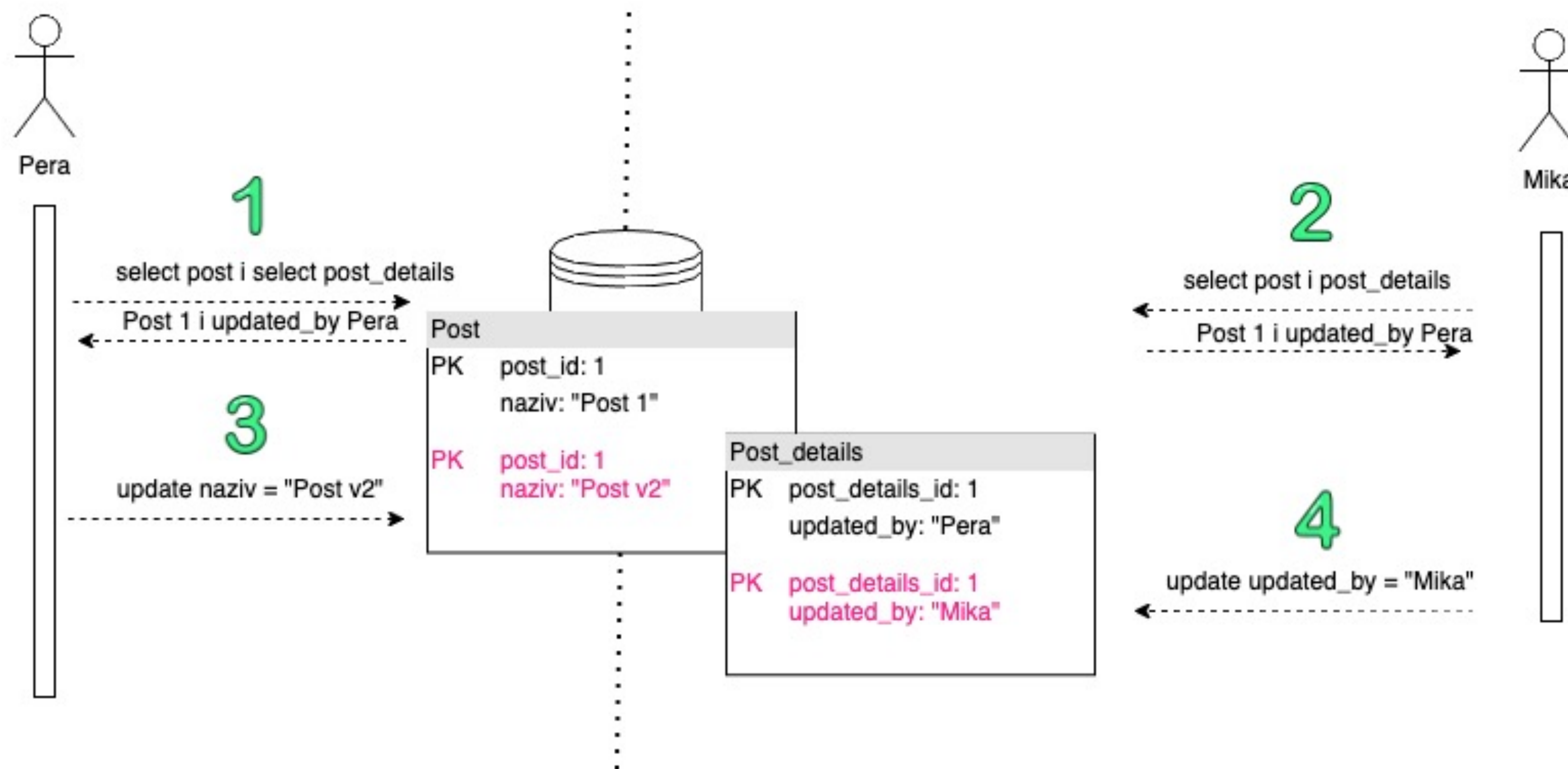
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Moraju biti uključene bar dve tabele u scenario. Obe transakcije čitaju iste podatke iz obe tabele, prva transakcija na osnovu očitanih podataka menja podatke u prvoj tabeli, druga transakcija menja podatke u drugoj tabeli.

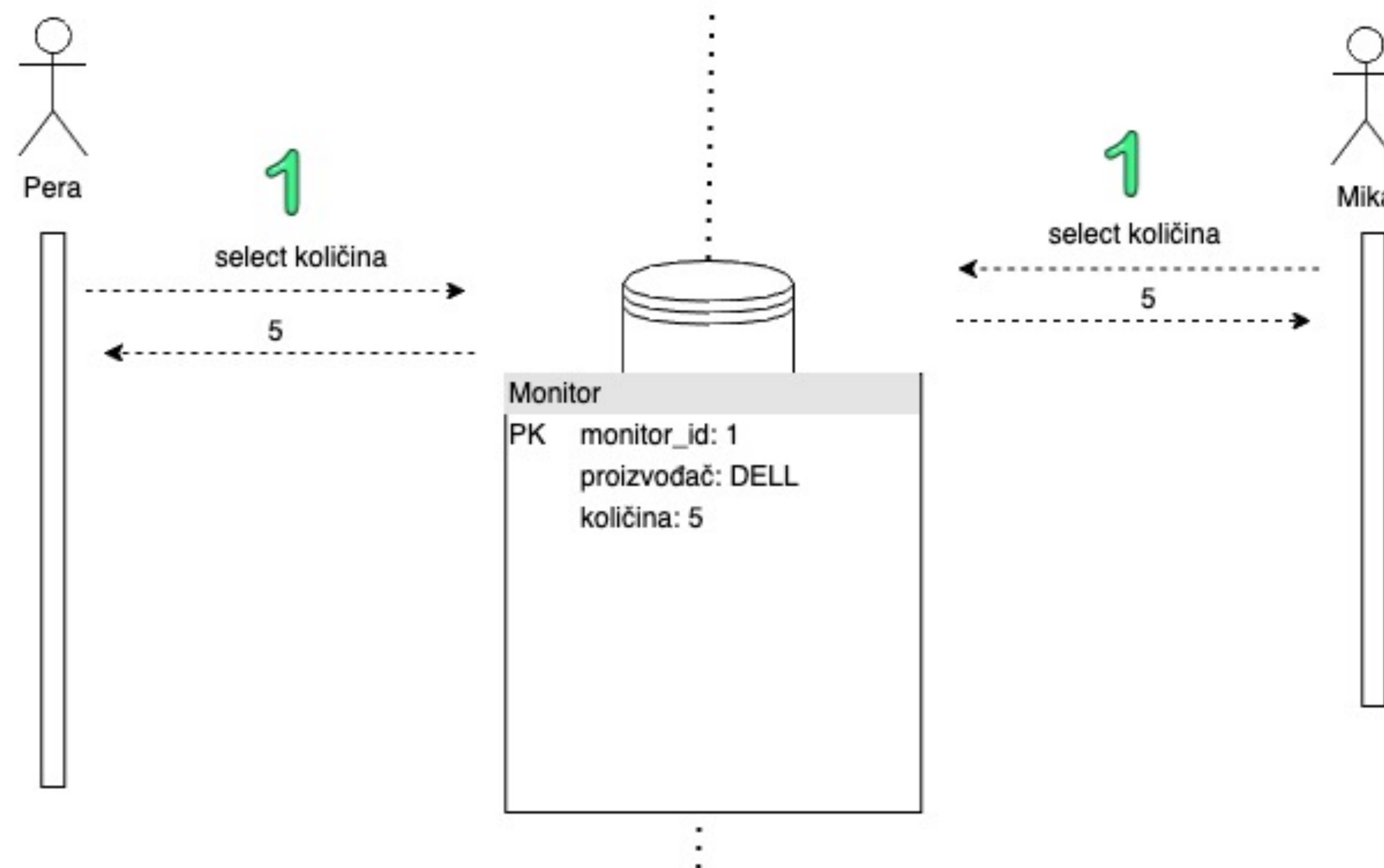
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

- Moraju biti uključene bar dve tabele u scenario. Obe transakcije čitaju iste podatke iz obe tabele, prva transakcija na osnovu očitanih podataka menja podatke u prvoj tabeli, druga transakcija menja podatke u drugoj tabeli.

ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

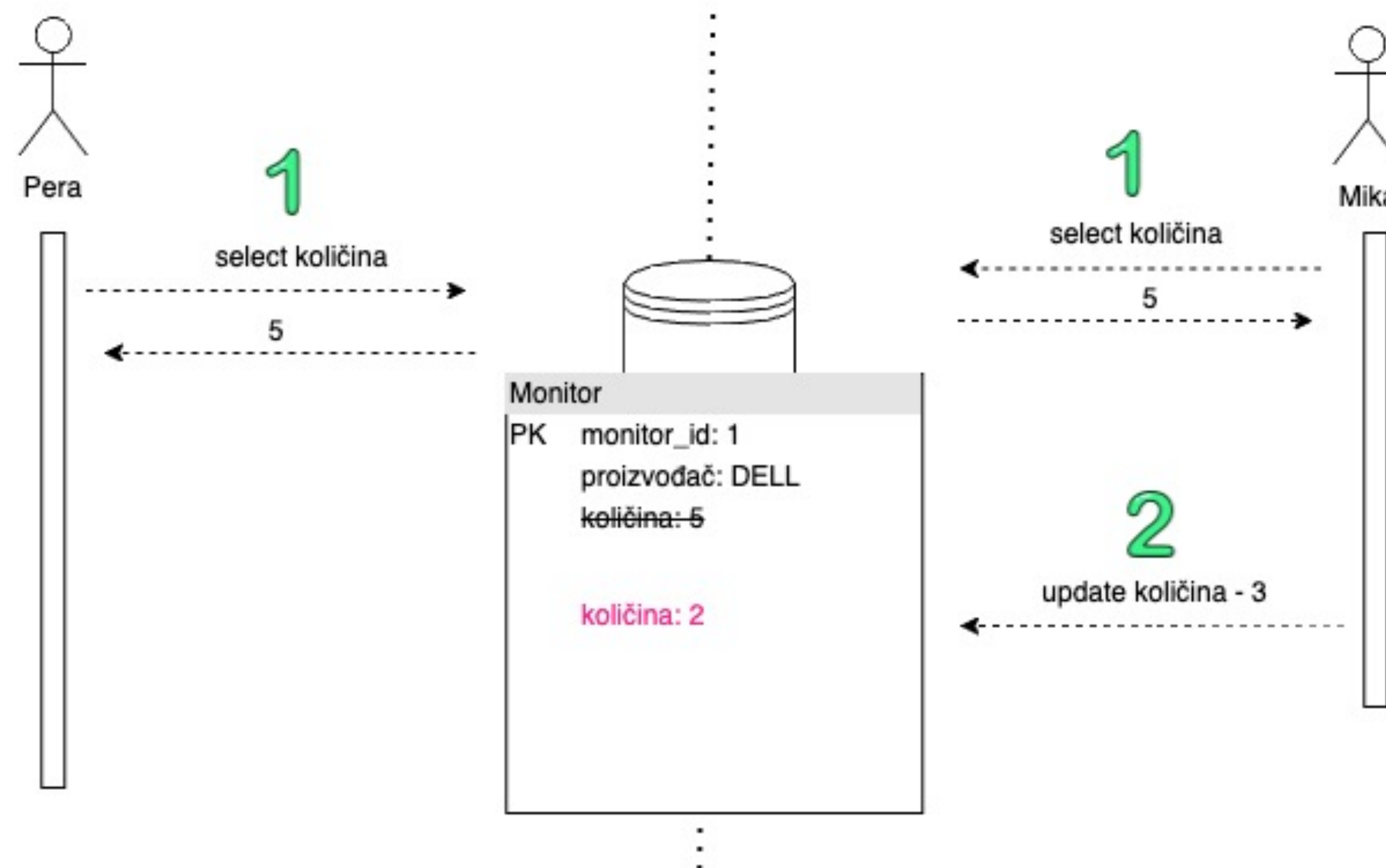
Jedna transakcija čita podatke iz tabele na osnovu koje treba da se napravi neka odluka a nije svesna da je druga transakcija već modifikovala te iste podatke i komitovala ih.

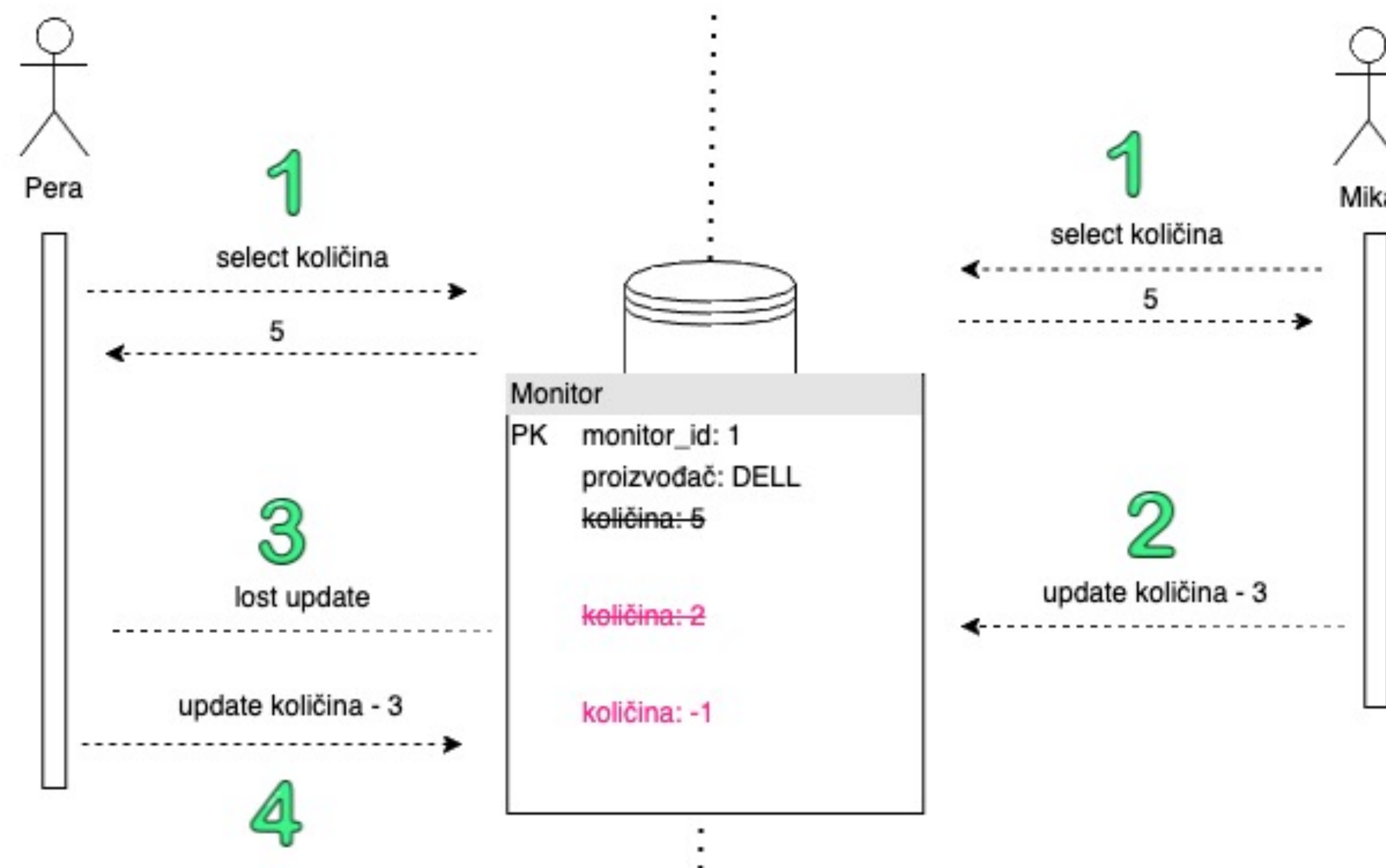
ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

Jedna transakcija čita podatke iz tabele na osnovu koje treba da se napravi neka odluka a nije svesna da je druga transakcija već modifikovala te iste podatke i komitovala ih.

ŠTA SE DOGAĐA KOD OVE ANOMALIJE?

Jedna transakcija čita podatke iz tabele na osnovu koje treba da se napravi neka odluka a nije svesna da je druga transakcija već modifikovala te iste podatke i komitovala ih.

NIVOI IZOLACIJE

<div>Da li je dozvoljena anomalija?</div> <div>Nivo izolacije</div>	Dirty read	Non-repeatable read	Phantom read
Read Uncommitted	DA	DA	DA
Read Committed	NE	DA	DA
Repeatable Read	NE	NE	DA
Serializable	NE	NE	NE

IZDRŽLJIVOST PODATAKA

33

◆ ŠTA JE IZDRŽLJIVOST PODATAKA?

- Svojstvo koje omogućava da ako se transakcija izvrši, njeni efekti (izmene) budu trajno sačuvani

◆ KAKO SE PRATI DA LI SU SVE OPERACIJE IZVRŠENE?

- Sve izmene se čuvaju u logovima kako bi se podaci mogli vratiti u prvobitno stanje
- Prave se posebne kopije originalnih stranica gde su podaci nalaze nad kojima transakcije obavljaju operacije

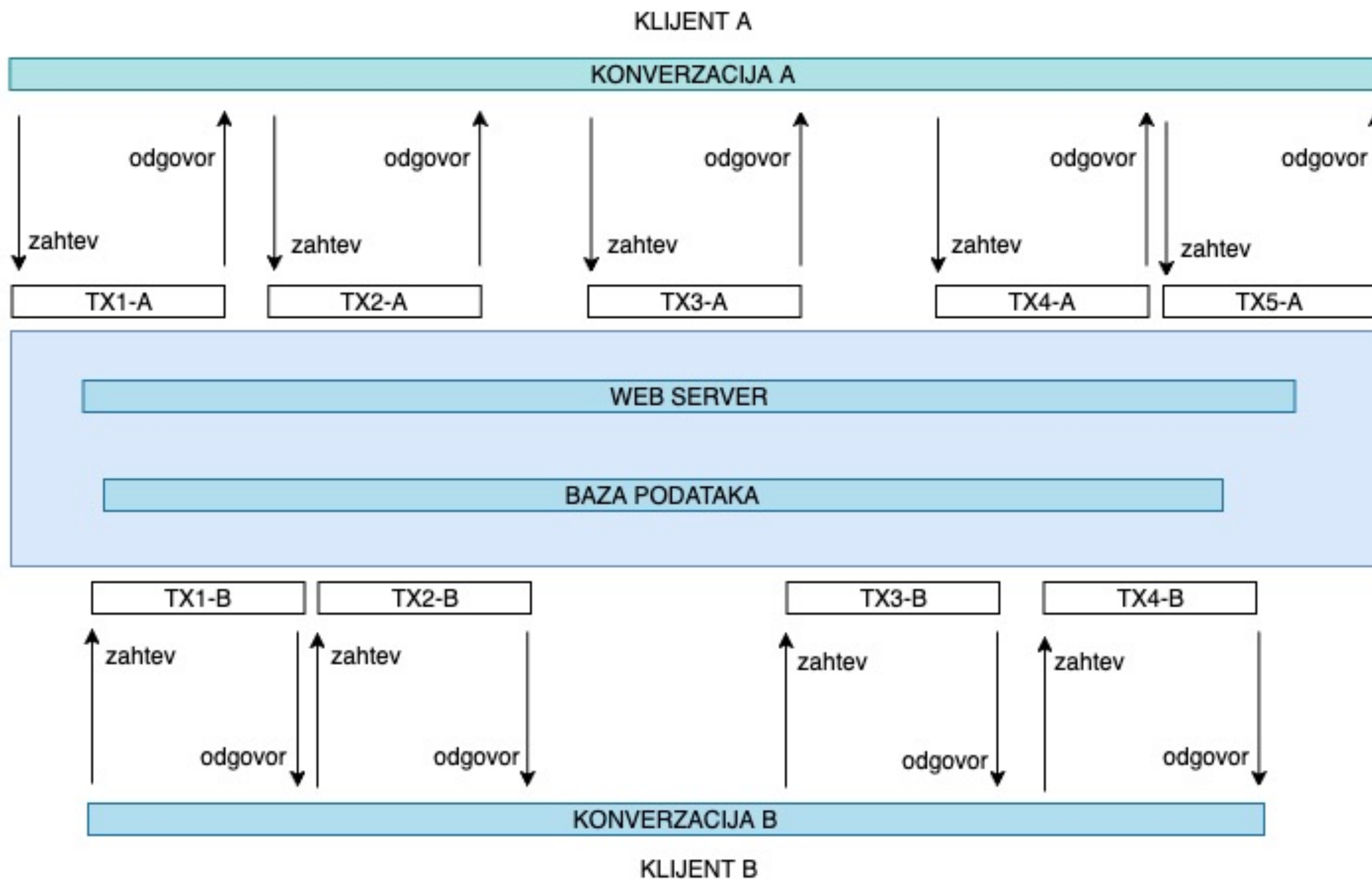
TRANSAKCIJE NA APLIKATIVNOM NIVOU

34

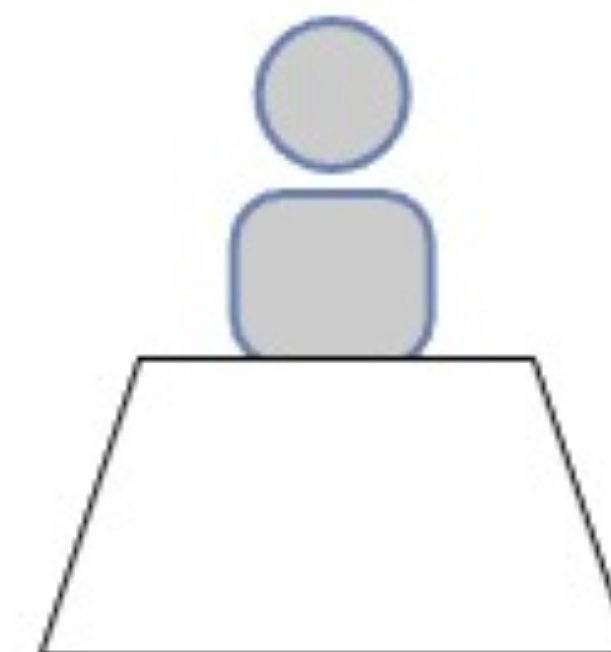
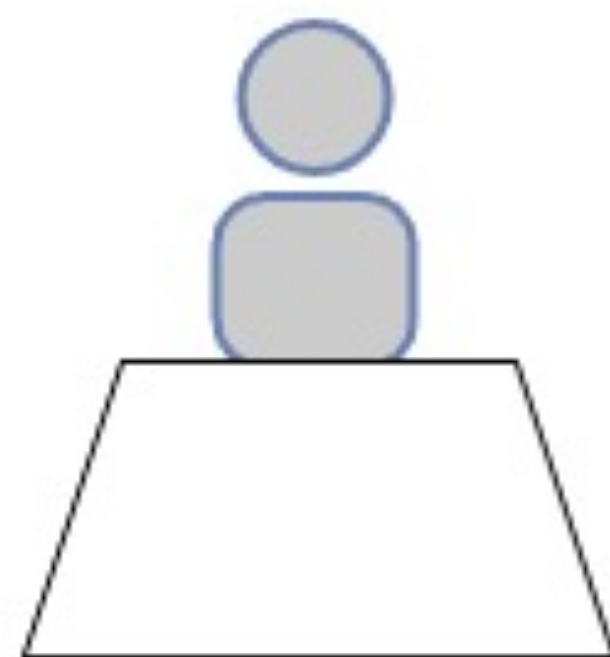
◆ ŠTA SU DUGE KONVERZACIJE?

- Sa stanovišta aplikacije, cela komunikacija sa bazom se ne mora uvek obaviti u jednoj fizičkoj transakciji
- “Logička transakcija” se može sastojati od više korisničkih zahteva iz pretraživača ka serveru koji zavise od odgovora koje dobiju iz baze kao međurezultat na osnovu kojeg prave naredni zahtev (i razmišljaju :)) itd.
- Tokom duže zahtev-odgovor komunikacije, izvršiće se više transakcija
- Celu tu komunikaciju možemo zvati dugom konverzacijom

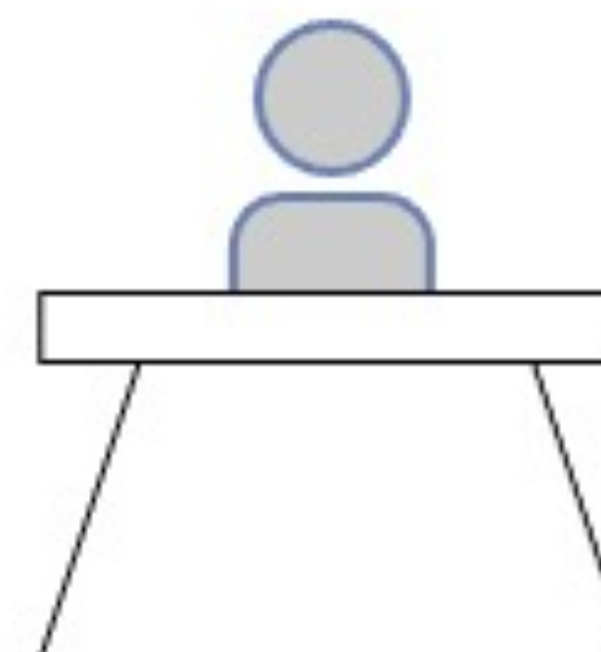
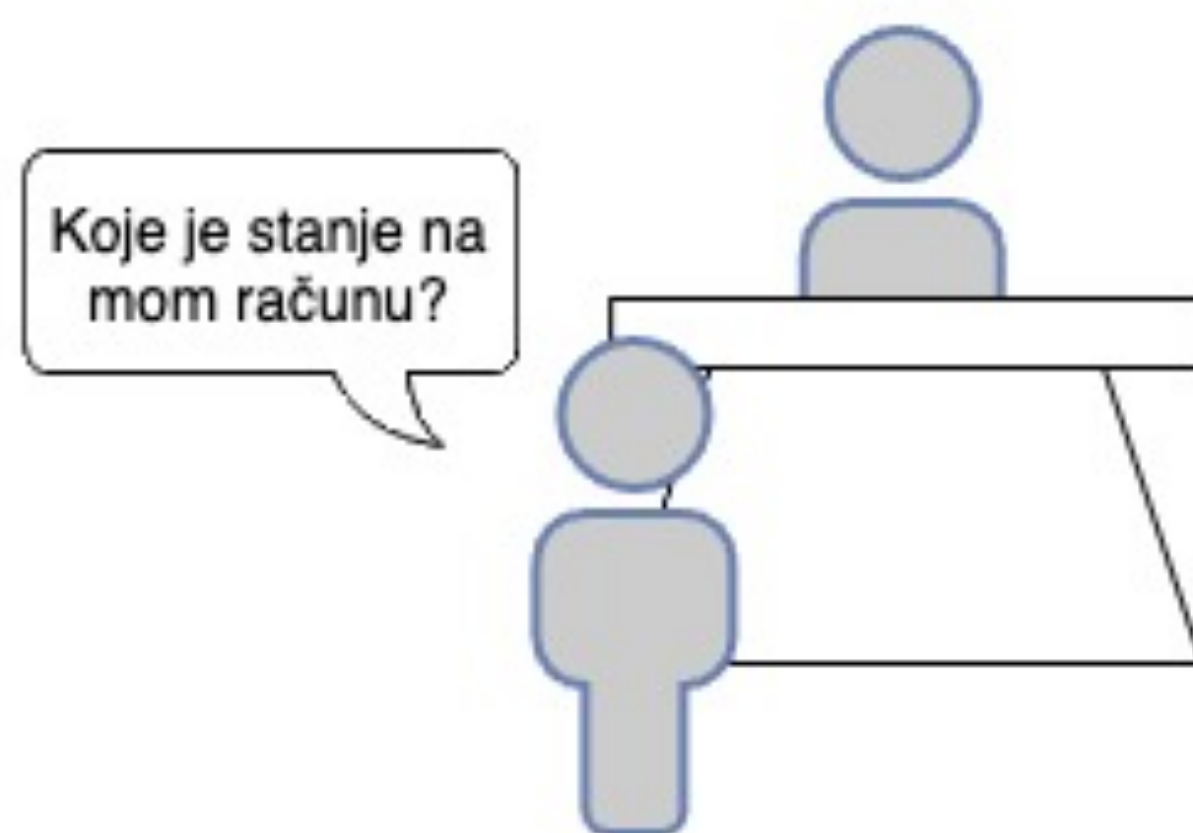
TRANSAKCIJE NA APLIKATIVNOM NIVOU

- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

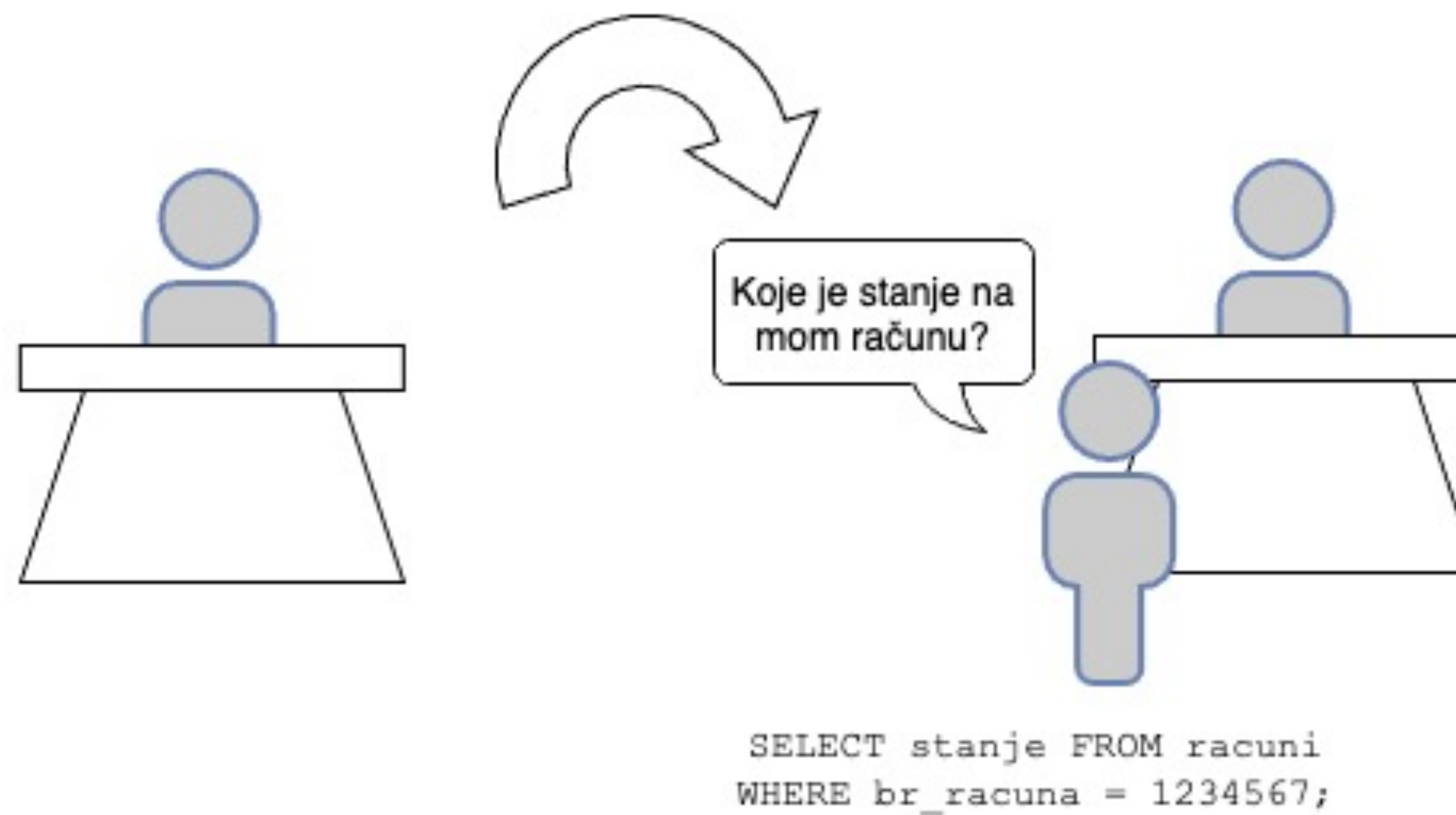

- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

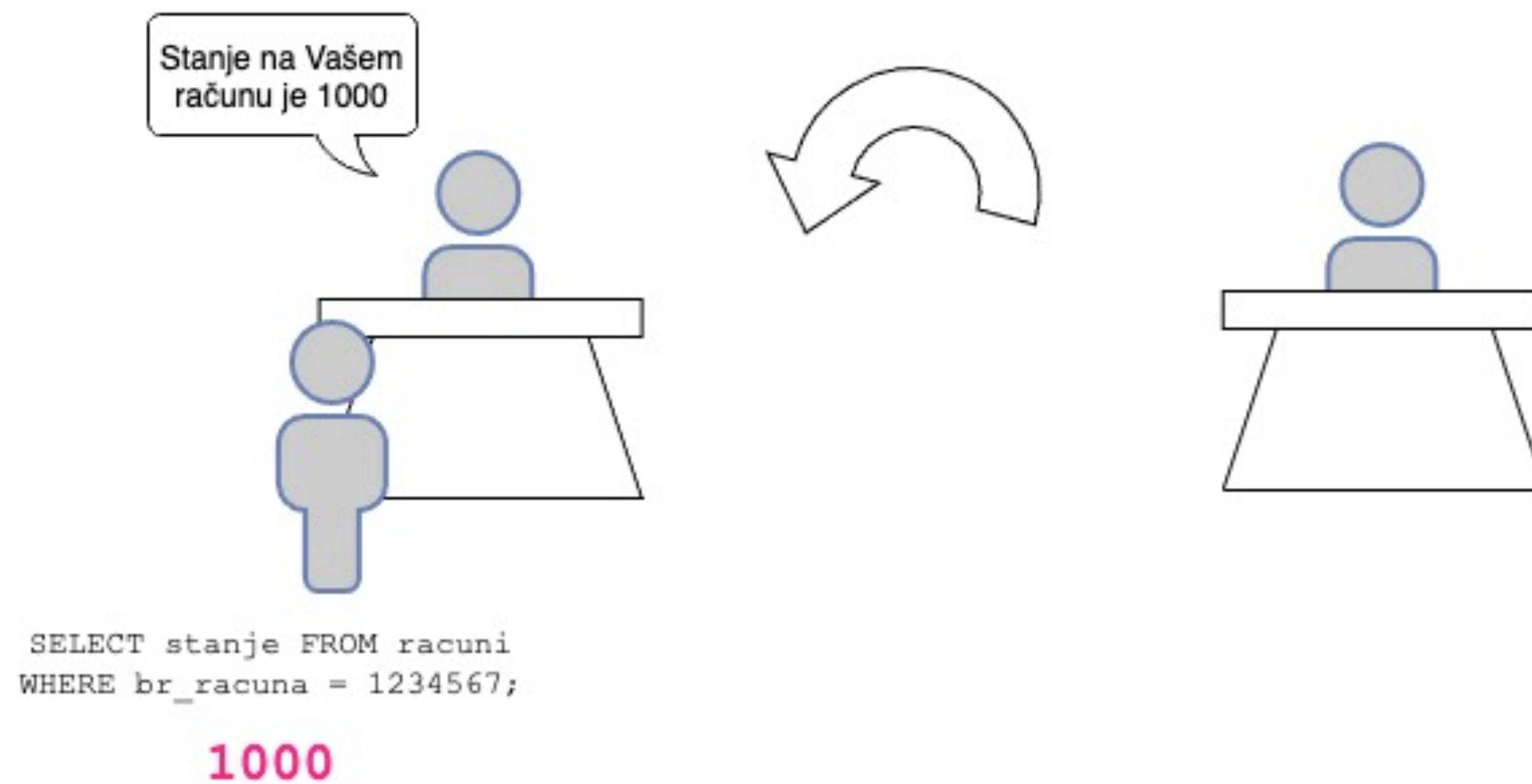


```
SELECT stanje FROM racuni  
WHERE br_racuna = 1234567;
```

- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

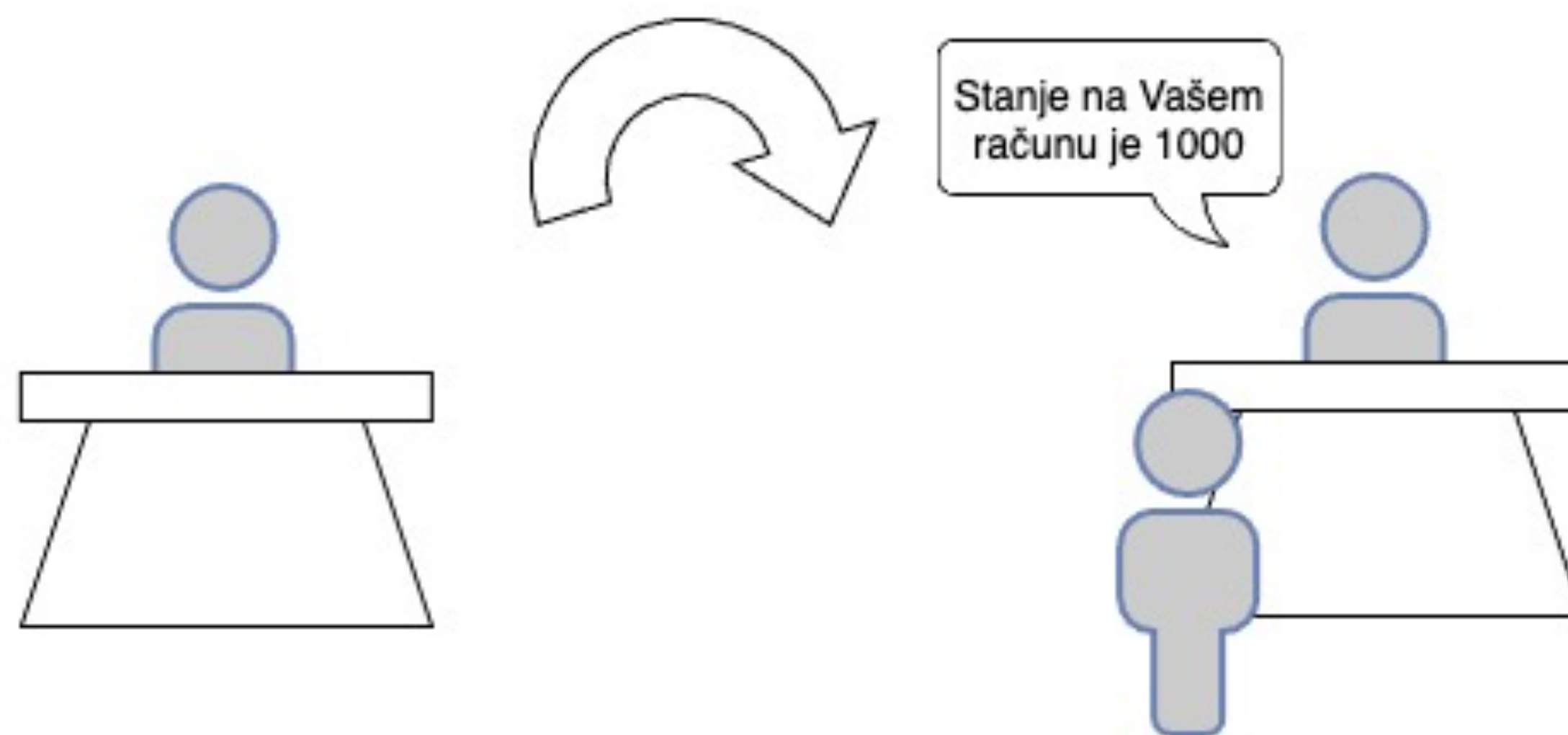

- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

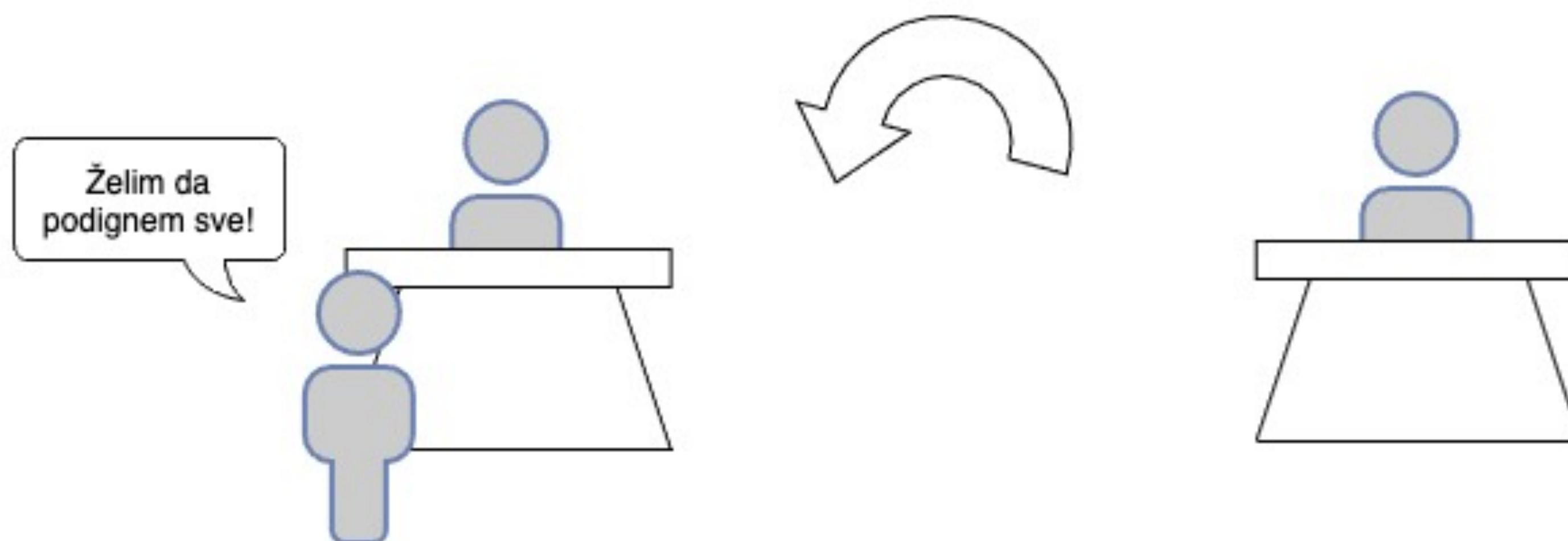


```
SELECT stanje FROM racuni  
WHERE br_racuna = 1234567;
```

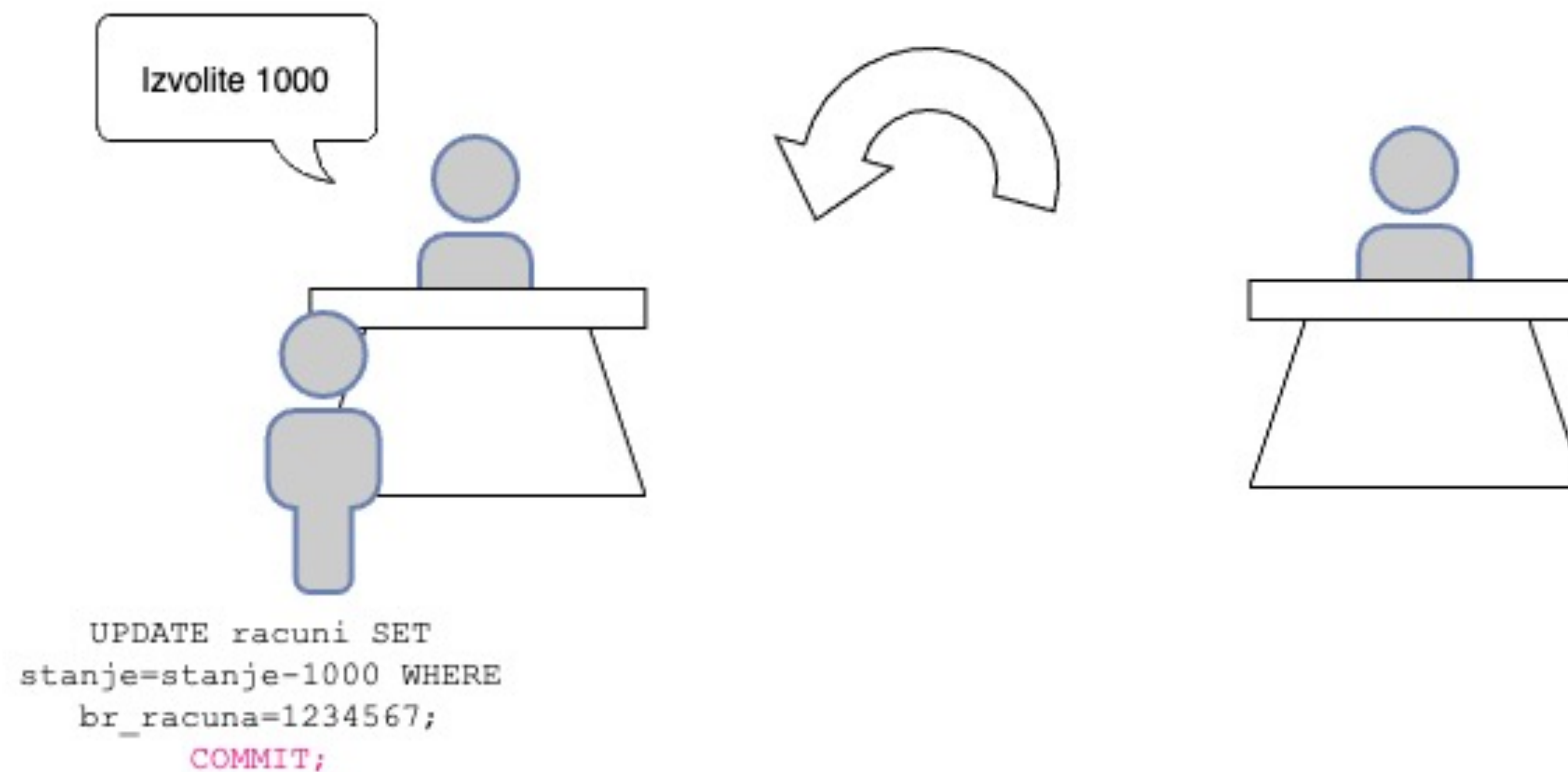
1000

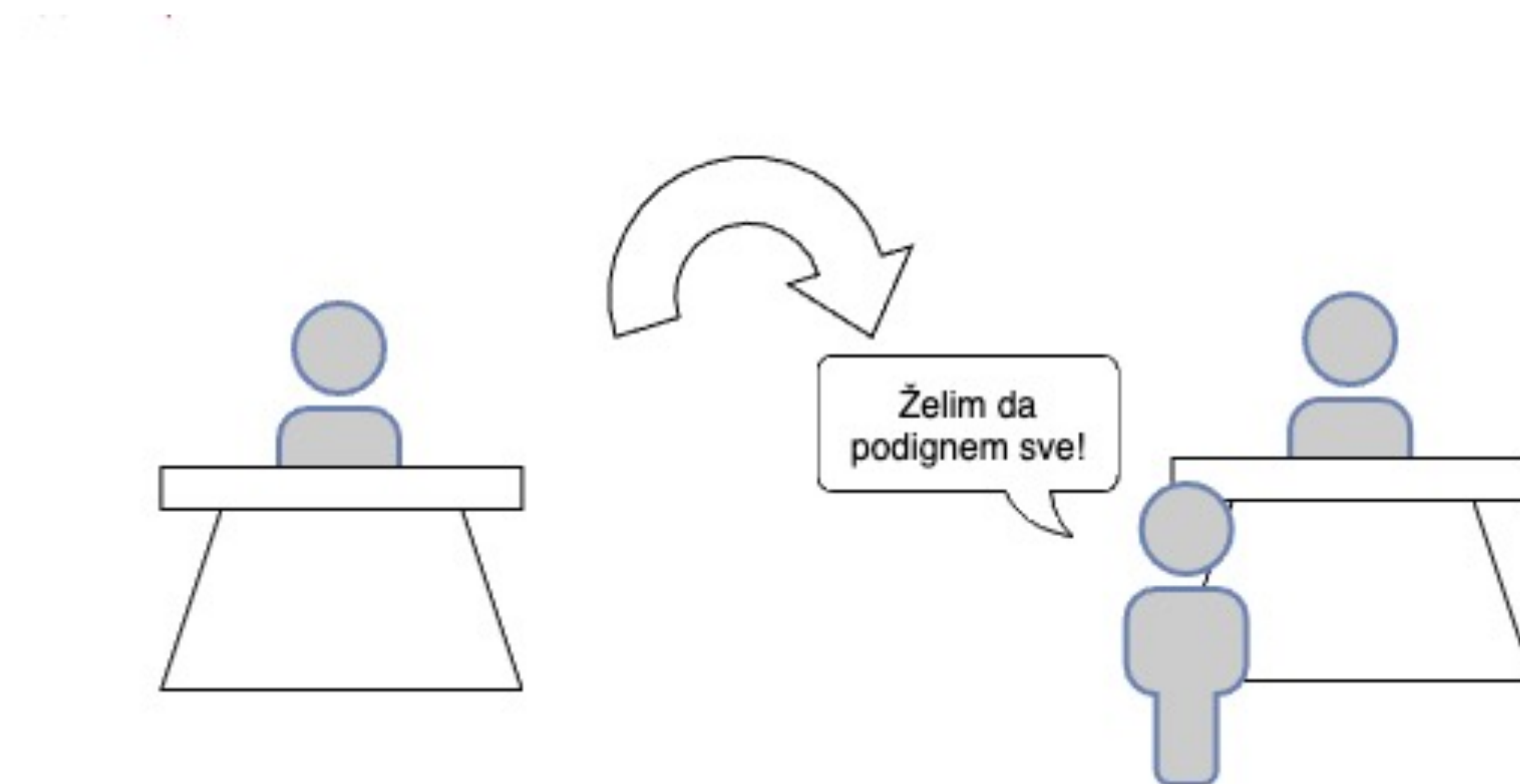
- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

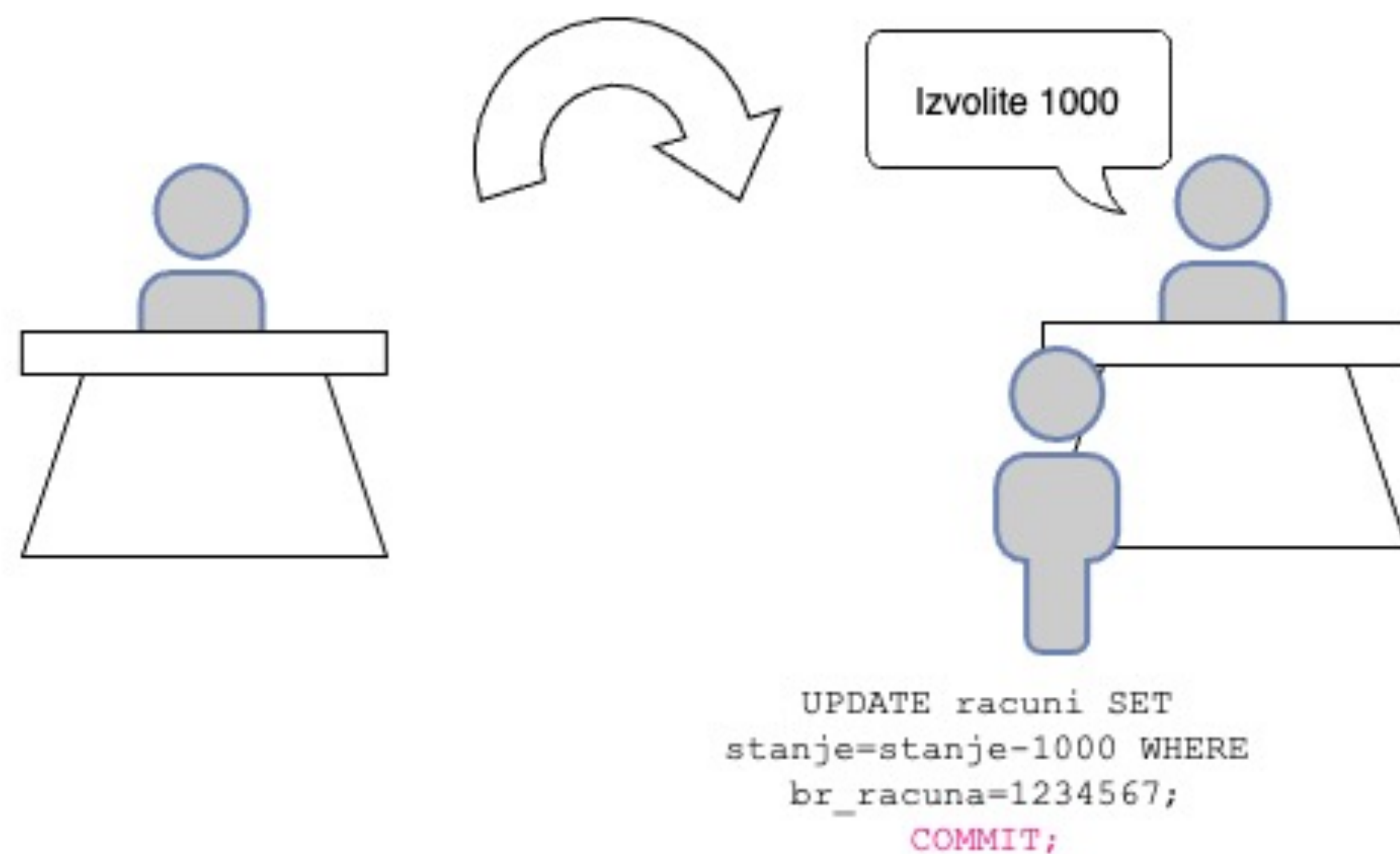
- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

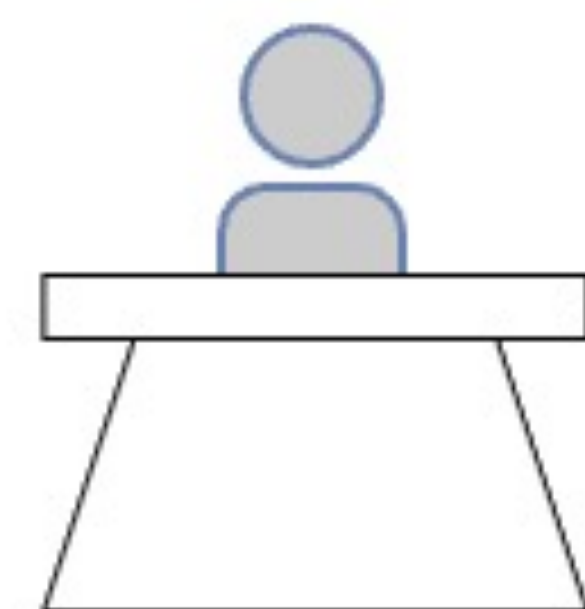
- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

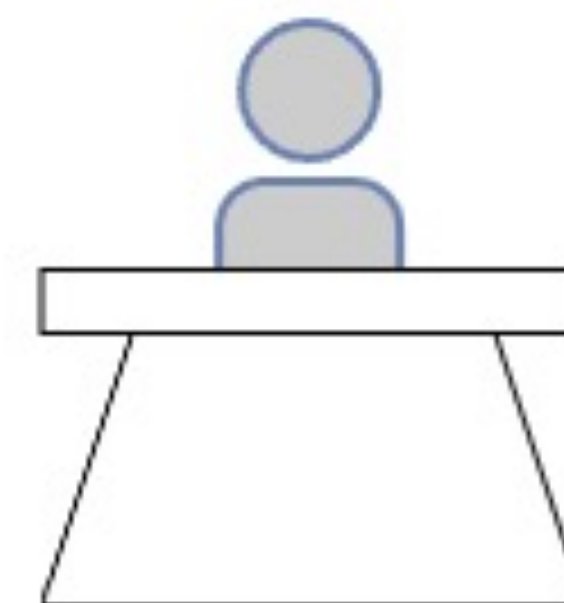
- ◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCII, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

◆ DVA ISTOVREMENO DOSTUPNA ŠALTERA U BANCİ, DOLAZI JEDAN KLIJENT...

Prethodno stanje: 1000
Novo stanje: 0

Prethodno stanje: 1000
Novo stanje: 0

Klijent izašao sa 2000

TRANSAKCIJE NA APLIKATIVNOM NIVOU

46

◆ DVA PRISTUPA ZAKLJUČAVANJU RESURSA NA APLIKATIVNOM NIVOU

- Nivoi izolacije implicitno zaključavaju resurse na nivou baze
- Na aplikativnom nivou moraju se eksplicitno zaključavati resursi
  - Pesimističko zaključavanje
  - Optimističko zaključavanje

PESIMISTIČKO ZAKLJUČAVANJE

47

◆ KAKO SE OSTVARUJE?

- Baze nude naredbe za eksplicitno zaključavanje resursa
- Dve vrste *lock*-a postoje
  - Shared lock – dozvoljene su operacije čitanja svima, operacije pisanja nisu dozvoljene ostalim transakcijama (obično klauzula na kraju upita **FOR SHARE**)
  - Exclusive lock – nisu dozvoljene ni operacije čitanja ni pisanja ostalim transakcijama (pogodne za poslednju transakciju u dugoj konverzaciji, obično klauzula na kraju uputa **FOR UPDATE**)

OPTIMISTIČKO ZAKLJUČAVANJE

48

◆ KAKO SE OSTVARUJE?

- Zapravo i nije zaključavanje u pravom smislu te reči
- Ideja je da se doda u tabelu kolona koja će predstavljati poslednju verziju torke (timestamp ili increment integer)
- Pri svakoj izmeni torke, ažurira se verzija
- Samo jedna transakcija u jednom trenutku može da menja jednu torku

◆ KAKO FUNKCIONIŠE?

- Kada korisnik pročita torku dobiće i verziju iste
- Pri ažuriranju torke će se porediti i verzija, npr.

```
UPDATE monitor SET (kolicina, version) = (20, 2) WHERE monitor_id = 1 AND version = 1
```

- Ako naredba vrati 0, verzija je u međuvremenu ažurirana, a to znači da je cela torka ažurirana i klijent koji je pokušao ažuriranje barata nevalidnim podacima

REFERENCE

- ◆ PRIMERI I SLAJDOVI PO UZORU NA <https://github.com/mbranko/isa19/tree/master/08-tx>
- ◆ GRAY J. THE TRANSACTION CONCEPT: VIRTUES AND LIMITATIONS
<http://jimgray.azurewebsites.net/papers/thetransactionconcept.pdf>
- ◆ DATABASE LANGUAGE SQL 92. <http://www.contrib.andrew.cmu.edu/~shadow/sql/sql1992.txt>
- ◆ BERNSON AT AL. A CRITIQUE OF ANSI SQL ISOLATION LEVELS. <https://www.microsoft.com/en-us/research/wp-content/uploads/2016/02/tr-95-51.pdf>
- ◆ POSTGRESQL EXPLICIT LOCKING. <https://www.postgresql.org/docs/current/explicit-locking.html>
- ◆ MIHALCEA V. HIGH-PERFORMANCE JAVA PERSISTENCE. <https://vladmihalcea.com/books/high-performance-java-persistence/>

**KOJA SU VAŠA
PITANJA?**